

ОТЧЕТ
за дейността на Изпълнителна агенция за българите в чужбина към
Министъра на външните работи
за 2024 г.

I	Административно укрепване на ИАБЧ	2
II	Междуведомствена комуникация	3
	<i>Народно събрание</i>	3
	<i>Съвет за координация на политиките за българите извън страната</i>	4
	<i>Министерство на външните работи</i>	4
	<i>Дипломатически институт към Министъра на външните работи</i>	5
	<i>Министерство на Културата</i>	5
	<i>Министерство на образованието и науката</i>	6
	<i>Работа с висши училища</i>	6
	<i>Други</i>	7
	<i>Работа с неправителствени организации в България</i>	8
III	Връзки и комуникация с българите в чужбина	9
	<u>Направление 1</u>	
	<i>Подкрепа на българските общности в чужбина с цел съхраняване и разпространение на родната култура, език, традиции и самосъзнание сред българите по света</i>	
1	Аналитична дейност	9
2	Връзки и възстановяване на комуникацията с българските организации в чужбина	10
2.1	Поддържане и актуализиране на базата данни	10
2.2	Срещи с българи от чужбина в България	11
2.3	Хоризонтални връзки	19
2.4	Посещения на българските общности в чужбина	20
2.5	Инициативи на ИАБЧ	23
2.6	Издателска програма на ИАБЧ	25
2.7	Подкрепа на инициативи на български организации в чужбина	26
2.8	Съвместни проекти с партньори в България	28
2.9	Подпомагане на културни и образователни инициативи	32
2.10	Отличаване с почетни знаци и отличия на Агенцията на сънародници и организации в чужбина	33
	<u>Направление 2</u>	
	<i>Установяване на българския произход на чужди граждани, за целите на изпълнение на държавната политика в сферата на образованието, установяването в България, придобиването на българско гражданство и осигуряване достъп до пазара на труда</i>	36

През отчетния период дейността на Изпълнителната агенция за българите в чужбина бе ориентирана към следните приоритети:

- Административно укрепване на агенцията.
- Развитие на сътрудничеството с други държавни институции, с които е свързано изпълнението на ангажиментите на ИАБЧ;
- Укрепване и разширяване на контактите и взаимодействието с българските общности и организации по света;
- Утвърждаване на ролята на ИАБЧ в процесите на преодоляване на демографската криза и кризата на работна ръка посредством трайно установяване в България на българи от чужбина

I. Административно укрепване на ИАБЧ

- В началото на годината при съставяне и утвърждаване на работните планове бяха прецизирани индивидуалните функционални отговорности на експертите в двете дирекции, както и тези на ръководния състав.

- Въведена бе практиката експертите в Дирекция „Български общности и информационна дейност“ да се отчитат ежеседмично – от четвъртък до сряда. Това нововъведение бе направено с оглед задължението агенцията да се отчита ежеседмично в четвъртък на МВнР и МС за хода на изпълнението на Програмата на правителството за юни 2023 – декември 2024 г. Въпреки отпадане впоследствие на задължението ежеседмично в четвъртък да изпращаме в МВнР и МС отчет за хода на изпълнението на Програмата на правителството за юни 2023 – декември 2024 г. оставих практиката на седмична отчетност на експертите от Дирекция „Български общности и информационна дейност“. Тази практика дава много добри резултати, тъй като осигурява по-добра проследимост на ежедневните ангажименти на експертите – срещи, оперативна комуникация, поставени и изпълнени краткосрочни задачи. Всичко това в крайна сметка повишава обема полезно действие и води до по-лесно и качествено изпълнение на целите и задачите на институцията.

- Поради напускане на трима служители (съответно: 1. излизане в отпуск по майчинство; 2. напускане поради постъпване на по-високоплатена работа и 3. напускане на основание тристранно споразумение с министерството на правосъдието) проведох прецизен подбор и назначих трима нови служители, в резултат на което 1) видимо се подобри работата с българската общност във Великобритания и скандинавските държави, 2) активизира се работата с Балканите (особено Албания) и 3) видимо се подобри взаимодействието между двете дирекции в агенцията, финансовата дисциплина и яснота в процеса на финансово осигуряване на дейностите на агенцията.

- Въведена бе практиката експертите да изискват отчетност от партньорите – български организации в чужбина и организации и институции в България – относно резултатите на участието на ИАБЧ, което е необходимо с цел проследяване устойчивостта на съвместната работа.

- Бяха преизчислени заплатите на служителите в съответствие с ПМС 79/03.04.2024 За преодоляване на диспропорции във възнагражденията на персонала в бюджетните организации, включително за увеличаване на възнагражденията на персонала и ПМС 117/23.04.2024 За одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерство на външните работи за 2024 г. За съжаление, определените от бюджета средства за изпълнение на постановленията се оказаха

недостатъчни, поради което се наложи увеличението на ръководството да се реализира от собствения бюджет.

- Подготвени бяха документите за внасяне на заседание на Министерски съвет на ПМС за отпускане от бюджета допълнителните 112 хил. лв. и бе организирана съгласувателната процедура.

- Бяха предприети необходимите мерки за въвеждане на нова деловодна система, подходяща за свързване с деловодната система Iventis на МВнР. Работата по внедряването ѝ започна в края на тази календарна година и ще бъде приключена в началото на 2025 г.

II. Междуведомствена комуникация

Народно събрание

- Участвах в заседание на *Временната комисия по въпроса с евентуалното неправомерно получаване на българско гражданство от лицето Глеб Мишин (20.03.2024)* в качеството ми на орган по удостоверяване на българския произход, на базата на който лицето е получило разрешение за постоянно пребиваване в страната.

- В изпълнение на Доклада на *Временната комисия по въпроса с евентуалното неправомерно получаване на българско гражданство от лицето Глеб Мишин (20.03.2024)*, оказах съдействие с предоставяне на нужната информация на експерти от ДАНС, а също така потвърдих личното си участие в две работни групи за промяна на законодателството – едната, организирана от Министерството на вътрешните работи и другата – от Министерството на правосъдието. На институциите, поканени за участие в работните групи, изпратих изготвения от мен още преди една година *Анализ и предложения на Изпълнителна агенция за българите в чужбина по отношение законодателната уредба, засягаща установяването н българския произход.*

- Участвах в първото (и засега също единственото) заседание на *Работната група към Министъра на вътрешните работи (02.07.2024)* по обсъждане на промени в законодателството, свързано с удостоверяването на българския произход в изпълнение на препоръките от Доклада на *Временната комисия по въпроса с евентуалното неправомерно получаване на българско гражданство от лицето Глеб Мишин.* Предложих за се преформулира задачата на Работната група като се добави и изясняване на понятийния апарат и се да синхронизира законодателството, свързано с българския произход. Предоставих на участниците в групата изготвения от мен Анализ.

- Участвах в заседание на *Комисията по политиките на българите извън страната (КПБИС) в Народното събрание (18.09.2024)* по темата за българите в Република Северна Македония. В качеството им на гости присъстваха ръководители и/или представители на 9 сдружения на българите в РСМ. Всеки от тях изказа свое мнение как в ситуацията на изострени отношения между двете страни България би могла да защити сънародниците ни там. Прозвуча идея всички български организации в РСМ да се обединят в Асоциация. Уговорихме се да подготвим една онлайн среща, на която да обсъдим идеята. Подготовката на срещата е в процес.

Съвет за координация на политиките за българите извън страната

- Проведен разговор с *Министър-председателя и министъра на външните работи г-н Димитър Главчев* във връзка с изтичане установения в Закона за българите, живеещи извън Република България срок за приемане на Правилник за дейността на учредения с промените в ЗБЖИРБ Съвет за координация на политиките за българите извън Република България.

- *Изпълнителният директор участва с първото (и единствено засега) заседание на Съвета за координация на политиките за българите извън страната (07.08.2024)*. Беше ни възложено от Министър председателя Димитър Главчев в срок до 16.07 да подготвим проект на *Правилник за прилагане на дейността на Съвета*. Екип на *ИАБЧ* подготви *чернови вариант, който съгласувахме с министрите, включени в Съвета* по силата на закона, отразихме изпратените предложения, допълнения и корекции и изпратихме на Главния секретар на МС с молба за препоръки за по-нататъшни действия.

Министерство на външните работи

- *ИАБЧ* участва със свой представител в работата на Комисията по разглеждане и оценяване на постъпилите предложения по *Програма на МВнР за подпомагане на българските организации, общности и инициативи на българите в чужбина за 2024 г.* (23.04.2024 г.)

- *ИАБЧ* участва със свой представител в работата на Комисията по разглеждане и оценяване на постъпилите предложения по *План-програма с дейности на българските дипломатически и консулски представителства в чужбина в областта на публичната, културната и дигиталната дипломация и стратегическите комуникации за 2024 г.* (06.06.2024 г.)

- През отчетния период ръководство и експерти продължихме да се срещаме с дипломати, заминаващи на мисии в българските дипломатически представителства зад граница или при идване в България в рамките на мандата по други задачи. Тези срещи са изключително полезни с оглед синхронизиране на работата и взаимно обогатяване на информацията за българските общности и организации в страните. От страна на *ИАБЧ* информираме заминаващите дипломати за спецификата на съответната общност, наличието и характера на организациите. В рамките на отчетния период проведох такива срещи с *г-жа Радка Балабанова*, заминаваща като Посланик в Париж (26.01.2024), *г-н Енчо Димитров*, заминаващ като посланик в Сидни (30.01.2024), *г-н Огнян Илиев*, съветник в посолството на България в Букурещ (12.02.2024), *г-жа Розалия Попова* от Посолството в Астана (13.02.2024), *г-н Светлозар Панов*, завърнал се от мисия в Сидни (12.03.2024) и *г-жа Надя Живкова-Ванева*, заминаваща като Генерален консул в Лион, Франция (11.03.2024), *г-жа Радка Балабанова*, заминаваща като Посланик в Париж (26.01.2024), *г-н Енчо Димитров*, заминаващ като посланик в Сидни (30.01.2024), *г-н Огнян Илиев*, съветник в посолството на България в Букурещ (12.02.2024), *г-жа Розалия Попова* от Посолството в Астана (13.02.2024), *г-н Светлозар Панов*, завърнал се от мисия в Сидни (12.03.2024) и *г-жа Надя Живкова-Ванева*, заминаваща като Генерален консул в Лион, Франция (11.03.2024), *г-н Георги Кунин*, заминаващ консул в Берн (16.07.2024), *г-жа Десислава Атанасова*, заминаваща консул в Лондон (12.08.2024). Изключително важна и полезна и за двете страни бе срещата ми с *г-н Николай Ненчев*, назначен за посланик в Киев, Украйна (06.08.2024). В постоянен оперативен контакт сме с *г-н Огнян Илиев*, съветник в

посолството на България в Букурещ, с *г-н Димитър Цанев*, Генерален консул в Ниш, с *г-н Светослав Иванов*, генерален консул в Одеса и др. В резултат от посещението ми през миналия отчетен период в Дъблин и благодарение на съвместните усилия с *г-жа Ваня Андреева-Малакова*, посланик в Дъблин, спечелихме проект по Комуникационната стратегия, който предстои да бъде финализиран до края на годината. Изключително съдействие получих при организиране на пътуванията и срещите ми с българските общности в Швеция и Дания от посланиците в тези страни *г-жа Светлана Стойчева-Етрополски* и *г-н Драгомир Заков*.

Дипломатически институт към Министъра на външните работи:

- Изключително полезна среща направихме с *Директора на Дипломатическия институт към министъра на външните работи г-жа Таня Михайлова (25.01.2024)*. Уточнихме графика на участието на ИАБЧ в обученията на дипломати и стажант-аташета, възможности за последните да преминат двуседмичен стаж в ИАБЧ както и в рамките на обучението да посетят някоя българска общност, и много други съвместни инициативи. Убедени сме, че сътрудничеството между Дипломатическия институт и Изпълнителна агенция за българите в чужбина ще допринесе съществено бъдещите и начинаещите дипломати да бъдат не само блестящо подготвени за предстоящата работа в задграничните представителства на България, но и ще заминават с ясното съзнание, че една от важните им задачи е грижата и подкрепата на българските организации и общности в страните, където ще работят.

- В рамките на сътрудничеството с Дипломатическия институт изпълнителният директор на ИАБЧ изнесе *лекция в курса по Консулска дипломация* в рамките на обучението на заминаващи на мисии консули за дейността и приоритетите на ИАБЧ, възможностите за сътрудничество с консулите, като особен акцент бе поставен на процедурата по установяване на българския произход при приемане на документи за виза Д (19.02.2024 г.), както и 2 лекции *в курса на стажант аташета* в рамките на обучението на бъдещи дипломати – „Българи и български общности в чужбина“ и „Организации на българите по света“ (01.07.2024).

Министерство на Културата:

- В рамките на годината Изпълнителна агенция за българите в чужбина проведе редица срещи и действия в посока за да постигне разбирането в необходимостта от създаване на механизъм за финансово подпомагане на българските културни сдружения зад граница.

- ✓ На **16.01.2024** изпълнителният директор се срещна с *Министъра на културата г-н Кръстю Кръстев*. Темата бе обсъждана на възможностите за отпускане на целево ежегодно финансиране на проектна основа на български културни сдружения за граница (аналогично на финансирането за българските неделни училища в чужбина, осъществявано от 2009 г. по реда и условията на Програма „Роден език и култура зад граница“ и ПМС №90, оперирани от МОН. Министърът намери идеята за важна и осъществима, набелязахме следващи стъпки. За съжаление в условията на поредната предизборна ситуация се наложи проектът да бъде преустановен.

- ✓ На **04.10.2024** г. изпълнителният директор проведе среща с *новия министър на културата г-н Найдено Тодоров*. Идеята за финансирането на българските културни

сдружения в чужбина, представена на предишния министър, сега вече бе развита, като междуременно с екип от експерти на ИАБЧ подготви проект на Програмата, който бе представен на министъра.

- ✓ Темата намери свое продължение в последвала срещата на оперативно ниво между **зам.министъра Калин Вельов**, на когото министърът бе разпоредил да подготви подробен доклад.
- ✓ Кулминацията на този етап от дейността по проекта бе поканата от страна на Министерството на културата към Асоциацията на българските фолклорни състави Трета творческа среща на българските фолклорни състави, която асоциацията организира съвместно с ИАБЧ, да бъде открита в Министерството. Срещата бе открита на 08.11.2024 г. с участието на двама зам.министри – на културата г-н Калин Вельов и на външните работи г-жа Елена Шекерлетова, което бе високо оценено от сънародниците ни.

Министерство на образованието и науката

- В рамките на участието ми в **Междуведомствената работна група по изпълнение на ПМС 103/1993г.** ИАБЧ съдейства за информирането на българските организации в чужбина за реда и условията на кандидатстудентската кампания 2024/2025, а именно:

- ✓ разпространи сред българските училища и дружества в чужбина графика за провеждане на онлайн курсове за кандидат-студентски изпит по български език, литература и история на България за кандидатстване в български висши учебни училища за учебната 2024/2025 г.;
- ✓ разпространи сред българските училища и дружества в чужбина графика на разяснителната кампания с участието на представители на МОН и ИАБЧ в различните страни;
- ✓ командирова на експерти от ИАБЧ (за сметка на бюджета на ИАБЧ) за участие в разяснителните кампании в Молдова, Сърбия, РС Македония и Албания

- За поредна година Агенцията за българите в чужбина успешно изпълни ангажимента си за установяване на съответствие на кандидатите на условията за кандидатстване, а именно, установяване на българския произход. В рамките на кампанията в платформата бяха отворени 1460 профила на кандидат студенти, от които 1346 бяха одобрени за продължаване на процедурата.

- На **12.09.2024** г. представители на ИАБЧ участваха в заседанието на Комисията Бяха обсъдени резултатите от тазгодишната кандидатстудентска кампания и предложени за обсъждане изменения и допълнения на Правилника за прилагане на ПМС 103/1993 г..

Работа с висши училища

Продължаваме да работим по установяване и развитие на по-тясно сътрудничество между ИАБЧ и българските висши училища. През 2024 г.

- установихме сътрудничеството с **Химико-технологичния и Металургичен Университет (ХТМУ)**, в рамките на което информираме всички кандидат-студенти от българските общности в чужбина, че през следващата учебна 2024/2025 година ХТМУ открива нова специалност „Индустириална фармация“ с образователно-квалификационна степен „бакалавър“;

- подписахме Споразумение за междуинституционално сътрудничество в полза на българските общности в чужбина между Изпълнителната агенция за българите в чужбина и **Университета на национално и световно стопанство (юни 2024 г.)**. Проведох среща с Декана на **Факултета по журналистика и масови комуникации на Софийския Университет** с цел подписване на Споразумение за взаимно сътрудничество. Предстои подписване на споразумение. (*май 2024 г.*)

- по предложение на ректора на **Югозападния университет „Неофит Рилски“** организирахме участието на директори и учители от 54 средни общообразователни училища в български населени места в Украйна и Молдова и някои от най-активните български неделни училища в региона в **Тридневен опознавателен семинар на тема „ЮЗУ „Неофит Рилски“ – интелектуална ковачница на българския югозапад“ (09-13.04.2024 г.)**

Други:

- Установихме контакт с **Изпълнителния директор на Изпълнителна агенция за малки и средни предприятия г-н Бойко Таков (18.09.2024 г.)** в резултат на което бе подписан Меморандума за междуинституционално сътрудничество в полза на българските общности в чужбина между Изпълнителната агенция за българите в чужбина и Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия. Договорихме сътрудничеството между двете агенции по теми, по които можем да си бъдем взаимно полезни като например контакти с работодателски организации, нуждаещи се от работници и служители от българските общности в чужбина, стимулиране на сънародниците ни за създаване на браншови организации (сдружения на лекарите българи в чужбина, на инженерите и т.н.). Сред близките планове е съвместно организиране на Бизнес форум в населени с българи градове Тараклия и Комрат в Молдова.

- Организирахме среща с г-н Христо Димитров, директор на **Професионалната гимназия по каменоделство в област Враца (23.07.2024 г.)**, на която обсъдихме бъдещо сътрудничество (школи, лагери и творчески събития). Професионалната гимназия по каменообработване в село Кунино е единственото каменоделско училище на Балканите и второ в Европа, подготвяйки успешно завършили, които изработват изделия от камък. Директорът сподели, че училището е приемало деца от български исторически общности, но е имало трудности с документите за престой в България. Обсъдихме се възможността за сътрудничество, като директорът прояви желание за работа и далновидност.

- В контакт с **Директора на Културния институт „Красно село“ г-жа Ивелина Кючукова (20.08.2024)** обсъдихме няколко проекта на културния институт, които г-жа Кючукова би искала да популяризира сред сънародниците ни в чужбина, за което ѝ е необходимо съдействие на ИАБЧ. Директорът сподели, че Домът разполага с подходящо помещения за изложби, концерти и други културни събития, които агенцията би могла да провежда. Предстои подписване на Меморандум за сътрудничество

- Интересна и полезна бе срещата с г-н **Люк ван Оз**, втори секретар в посолството на **Нидерландия в България** и г-жа Боряна Кацарска, съветник по политическите въпроси в Посолството на Нидерландия и г-н Люк ван Оз, втори секретар в Посолството на Нидерландия в България. Въпреки предположението ми, че темата на разговора ще бъде българската общност в Нидерландия, колегите от Посолството се интересуваха от работата на ИАБЧ с историческите общности и най-вече с тази в Украйна (11.04.2024 г.).

- По покана на **Нейно Превъзходителство Катрин Банън** изпълнителният директор и експерти от Дирекция „Български общности и информационна дейност“ посетиха **Посолството на Ирландия в София**. Срещата беше по повод най-новото издание на агенцията – Сборник с български и ирландски приказки „Заедно в приказния свят на България и Ирландия“. Проектът бе високо оценен от Посланик Банън не само защото популяризира културата на двете страни, а и подкрепя националната програма на Ирландия за възстановяване на ирландския език, загубен през вековете, поради налагане на английския език. Този проект е изключителна гордост за нашата агенция, защото приказките българските приказки са преведени от учениците от българските училища в Ирландия на ирландски език, а ирландските – на български език.

Работа с неправителствени организации в България

- Проведохме среща с председателя на **Фондация „Христо Ботев“** (20.02.2024) г-н **Боян Ботьов**. Навремето между ИАБЧ и фондацията имаше тясно сътрудничество, реализирахме множество иде и инициативи, свързани с името на поета, участие в което вземаха май-вече българските училища в чужбина. През последните няколко години тази дейност беше замряла и сега я възстановяваме.

- Работата за мотивиране на сънародниците ни да се завръщат в България е също във фокуса на агенцията. В тази връзка установихме сътрудничество с фондация **Bulgaria Wants You**. На проведената на **11.01.2024** среща програмният мениджър г-жа **Моника Чопакова** сподели целта на фондацията да се обединят бизнеса, държавните институции и неправителствения сектор, за да работят в единна посока – да дадат изчерпателна информация за това, че за младите хора в чужбина е възможен добър професионален и личен живот и у нас. Обсъдихме възможностите за колаборация между Агенцията и Bulgaria Wants You, споделената визията за обхващане на българите в чужбина, както и многото други допирни точки.

- Традиционно ИАБЧ работи в тясно сътрудничество с **Дружество за връзки с бесарабските и таврийските българи „Родолюбец“** – най-старата и активна организация, чийто предмет на дейност са българи в чужбина, с **Центъра на бесарабските българи в България (ЦБББ)** – друга неправителствена организация, дейността на която е насочена предимно към съдействието на сънародниците ни от Украйна и Молдова тук в България. Продължавам да развивам сътрудничеството с младежката организация **Клуб „Родолюбие и отечествознание“**, основната цел на която е разпространение и поддържане на българските история и култура.

- Проведохме среща основателя на интернет радио „Татковина“ – г-жа Илиана Нанчева с цел подписване споразумение за медийно партньорство. Споразумението е изготвено, предстои да бъде подписано. (април 2024 г.)

- В отговор на належащата нужда от преодоляване на кризата на работната ръка в България, от една страна, и желанието да работят в страната ни българи от чужбина – от друга, организирахме **Работна среща „Пазарът на труда в България и българите в чужбина“** (26.06.2024 г.) с участието на неправителствени организации, ангажирани с въпроса за включване в пазара на труда в България на българи от чужбина и представители на държавни институции, уреждащи административната страна на въпроса – Дирекция „Миграция“ (МВР), Дирекция „Консулски отношения“ (МВнР, Агенция по заетостта (МТСП) и ДАНС.

- **Ангел Стойков, председател на Студентския съвет при УНСС (17.09.2024 г.).** Среща, на която обсъдихме интеграцията на чуждестранни студенти в университетските организации и предложиха организиране на срещи за тях. Бяха засегнати проблемите с общежитията и недостига на места. В края на срещата беше насрочена нова среща на 19.09.2024 г. в МВнР за допълнителни обсъждания.

III. Връзки и комуникация с българите в чужбина

Това е най-съществената част от работата на ИАБЧ и тя е концентрирана в две основни направления:

Подкрепа на българските общности в чужбина с цел съхраняване и разпространение на родната култура, език, традиции и самосъзнание сред българите по света

1. Аналитична дейност

- Експертите на агенцията участваха в процедурата на оценяване на **Плановете за 2024 г. и Отчетите за 2023 г. на българските дипломатически представителства в чужбина.** Всяко становище е изготвено след внимателно запознаване с документа, а предложенията са направени с оглед актуалната информация, с която ИБЧ разполага за българските общности в различни страни.

- В началото на всяка година референтите по страни да обновяват **Справките за българските общности в държави, в които има български организации** и с които ИАБЧ активно работи. Изготвени са **справки за българската общност в 52 държави** по света, като всяка справка съдържа Обща характеристика на общността (история и етапи на създаването, численост, географско разпределение и концентрация), Организационни структури (културни сдружения, училища, медии, църковни общини, студентски и младежки организации и др.), преглед на дейността на ИАБЧ с тази общност през изминалата година и актуални проблеми на съответната общност.

- Експертите на ИАБЧ работят върху изготвяне на анализи на различните видове български организации в чужбина, като: училища, фолклорни и други културни формации, църковни общини, студентски и младежки организации и др. Работата включва разработване на критерии, по които да бъдат анализирани, събиране на информация съгласно съответните критерии и разработване на самия анализ. В рамките на календарната година бяха изготвени:

- ✓ **Анализ на българските младежките и студентските организации в чужбина**
- ✓ **Анализ на българските културни сдружения в чужбина;**
- ✓ допълнен с нови данни **Анализът на българските фолклорни състави в чужбина**

последните два анализа бяха представени в Министерството на културата на в рамките на Третата творческа среща на *Асоциацията на българските фолклорни състави в чужбина (АБФСЧ)*, проведена в София на **08-10.11.2024 г.**

- Изготвени Споразумения за междуинституционално сътрудничество в полза на българските общности в чужбина между Изпълнителната агенция за българите в чужбина и, съответно,
 - ✓ Университета за национално и световно стопанство (*юни 2024*)
 - ✓ Факултета по журналистика и масови комуникации на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (*август 2024*)
 - ✓ Изпълнителната агенция за насърчване на малките и средните предприятия (*септември 2024*)
 - ✓ Национален фонд „13 века България“ (*септември 2024*)
 - ✓ Националното представителство на студентските съвети в Република България (*октомври 2024*)
- Изготвено Споразумение за междуинституционално тространно сътрудничество в полза на българските фолклорни сдружения в чужбина между Изпълнителната агенция за българите в чужбина, Асоциацията на фолклорните състави в чужбина и ЦИОФФ-България (*ноември 2024*)
- Изработен проект на Правилник за работа на Съвета за координация на политиките за българите зад граница (*август 2024*).
- Изработен проект на Национална програма за подпомагане на обединенията на българите по света в областта на изкуството и културата с цел предоставянето му на Министерство на културата (*септември 2024*);
- Изработени становища по планове за 2025 г. и отчетите за 2024 г. за работата на дипломатическите ни представителства с българските общности в по света, получавани в Агенцията от МВнР (*януари 2025, декември 2024 г.*)

2. Връзки и възстановяване на комуникацията с българските общности в чужбина

2.1. Поддържане и актуализиране на базата данни

Преди всичко е необходимо да се уточни, че поради negliжиране на Агенцията през последните няколко години, както и поради негативните последици от Ковид, възстановяването на комуникацията ни със сънародниците ни се оказа много трудоемка задача. Ето защо основната част от усилията на екипа на ИАБЧ беше насочен към възстановяване на изгубените контакти, създаването на нови такива и актуализиране на базата данни на Агенцията. Към настоящия момент поддържа активна комуникация със следните дружества и организации в 52 държави по света:

Дружества – 311 (2023 – 290); Електронни медии – 60 (2023 – 65), Културни формации – 50 (2023 – 43), Младежки организации – 21 (2023 – 3), Училища – 314 (2023 – 303), Фолклорни състави – 184 (2023 – 141), Църковни общности – 69 (2023 – 63), Печатни медии – 1922 (2023 – 22)

За отчетния период експертите в агенцията успяха да установят, възстановят и активизират комуникация с близо 70 дружества и организации: от които:

- ✓ Германия – 14 (комуникацията с българските организации в тази страна се възстановява много трудно; едва след поредица от командировки на експерти в различни части на

Германия сънародниците ни започват да възвръщат доверието в институцията; все още предстои работа в това направление с организациите в и около Берлин)

- ✓ САЩ – 5 нови организации
- ✓ Италия – 5 нови организации
- ✓ Канада – 3 нови организации
- ✓ Франция- 3 нови организации
- ✓ Швейцария – 2 нови организации
- ✓ По една нова организация в Австралия, Австрия, Словения, Полша, Нидерландия, Люксембург, Белгия, Испания
- ✓ Първата българска организация в Латвия
- ✓ Новоназначеният референт за Албания много бързо успя да установи контакти с всичките 13 организации в страната, от които 8 дружества и 5 училища. Успешно работи с 2-те дружества в Косово.
- ✓ Република Северна Македония – поради спецификата на взаимоотношенията между нашите страни сънародниците ни от българските дружества там се въздържаха от активна комуникация с агенцията. След срещата с техни представители в Народното събрание, на която присъстваха представители на всичките 13 дружества, тази връзка вече е възстановена.
- ✓ Актуализиране на списъка с организации в Източна Европа (Украйна, Молдова, Беларус), Южен Кавказ (Армения, Грузия и Азербайджан), Централна Азия (Казахстан, Узбекистан, Туркменистан, Таджикистан и Киргистан); добавени са 1 нова и организация в Молдова; Киргизия е актуализирана и добавена 1 организация.

2.2. Срещи с българи от чужбина в България.

Освен всекидневната работа на експерти по актуализация на наличните данни, голяма част от дейността е свързана и с инициране и провеждане на срещи с българи от различни краища на света, които идват в България. Срещите се провеждат в агенцията, понякога с участието на ръководство, понякога само от експерти — референти за даден регион — и/или в присъствието на директора на дирекция „Български общности и информационна дейност“. **В рамките на календарната година през агенцията са минали за да се срещнат с нас повече от 70 представители на български дружества, организации и училища от различни държави, включително далечните САЩ, Австралия, Аржентина.** Ето някои от тях:

- Новата 2024-та година за Изпълнителна агенция за българите в чужбина започна с усмивките на десет деца от гимназиалната група от **Българско училище „Аз Буки Веди“**, **Кьолн**, които бяха наши гости (**02.01.2024**) Програмата им бе наситена с различни срещи, посещения на различни градове и образователни дейности. Освен ИАБЧ, те посетиха Централната библиотека на БАН, Националния археологически музей, градовете Шумен; Велико Търново и разходка в полите на Стара планина в единствения открит етнографски музеен комплекс „Етъра“. В първия ден от петдневния им образователния маршрут учениците, водени от техния ръководител, училищен директор и дългогодишен приятел на агенцията **г-жа Росица Байрактарски**, те дойдоха в агенцията за се срещнат с мен и екипа на агенцията.

- Президентът на **Българското общество на Кингс Колидж в Лондон за тази учебна година (KCL Bulgarian Society)** **г-ца София Серафимова** посети агенцията на **08.01.2024**. На срещата младото момиче се запозна с дейността на агенцията и поговорихме за бъдещи възможни инициативи и съвместни дейности, както и за предстоящия летен лагер за студенти, към който г-ца Серафимова прояви определено голям интерес.

- На **10.01.2024** посрещнахме гости от една от най-големите български общности зад граница – тази в Чикаго, САЩ. Българинът покорил САЩ и станал разпознаваем от участието си в един от най-популярните световни музикални формати на международната музикална сцена **Светлин Радославов** и неговият брат **Ясен Радославов** бяха впечатлени от инициативите, които организира нашата агенция с цел съхранение на българския дух и култура в чужбина. Обсъдихме се възможности за сътрудничество по отношение на организираните от него Фестивал на български таланти в Чикаго, на който Свет Радославов дава сцена на талантиливи български деца от Америка.
- Не толкова радостна бе срещата с г-жа **Марина Рашкова (11.01.2024)**. Г-жа Рашкова е българка от Молдова, завършила е АМТИИ Пловдив и пак там защити докторска дисертация. От години работи като хореограф в Двореца на децата, а от началото на тази учебна година е командирована от МОН като преподавател на български народни танци при българите-гагаузи в гр.Комрат, Молдова. Миналата година заедно осъществихме една изключително успешна инициатива „Бесарабска плетеница, в рамките на която изпълнители на български народни танци, песни и музикални произведения от Молдова можаха да придобият нови знания и умения като работят с български специалисти. Планираме да повторим инициативата и тази година. Друга обаче бе причината г-жа Марина Рашкова да поиска среща с мен, а именно изключително несправедливото ѝ уволнение. Подкрепих г-жа Рашкова с писмо до МОН.
- За пръв път от много години насам ръководител на агенцията за българите в чужбина се среща с представител на една от т.нар. изселнически организации в Турция. **Г-н Абдурахим Нурсой**, с когото се срещнах на **15.01.2024** е председател на **Дружеството за подкрепа и култура на балканските изселници в град Измир, част от „Федерация Балгьоч“**. Организацията има за цел да запази културата на сънародниците ни, които са мигрирали от Балканите в Турция и да развива добрите отношения на българите там с балканските страни. Българският език е един от инструментите за запазване на връзките на изселниците и техните наследници с България. Г-н Нурсой бе придружен от друг представител на организацията, **г-н Умит Сентюрк**.
- Повод за срещата със сънародниците ни от Сърбия **г-н Саша Костов, директор на Центъра за култура в Цариброд и г-н Тони Алексов, организатор на културни активности към Центъра за култура в града (31.01.2024)** бе поредното издание на Фестивала на самодейните комедийни театри „Велко Кънев“ в Тополовград, за който фестивал ИАБЧ вече много години поред осигурява участие на български театрални самодейни състави от чужбина. Гостите споделиха проблемите на театъра „Христо Ботев“ в Цариброд, който има дългогодишна история, а също и театралната група за ученици, създадена сравнително наскоро. Обсъдихме богатия културен календар на Центъра на култура в Цариброд и възможностите агенцията да ги подпомага.
- На работна среща в агенцията с българи от **Република Албания Адриан Дурмиши, председател на управителния съвет на университета „Александър Дзювани“ в град Елбасан, и г-н Рази Рама, председател на Етно-културно спортно дружество „Голо бърдо“ Албания (12.02.2024)** разменихме мнения за очакванията от представянето на българската общност в Албания в проведеното в края на миналата година преброяване на населението а също така обсъдихме възможностите наши сънародници да се включат в предстоящите инициативи „Забавно лято в България“, Спартакиадата, както и идеята за обучение, което ще се проведе в Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград.
- **Зоран Джуров, председател на общинския съвет на община Цариброд, Сърбия (13.02.2024)** посети агенцията за да сподели, че от страна на сръбската държава е получено разрешение за разкриване на отделен коридор на граничен пункт Калотина – проект, който община Цариброд отдавна разработва с цел осигуряване възможността населението на града да работи в

България, но да живее в родния си град. Обсъдихме и теми и въпроси, свързани със сънародниците ни там.

- На **19.02.2024 г.** се срещнахме **Николай Николов, създател и председател на асоциация „Малка България в южна Италия“ в гр. Перуджа, Италия.** Към която асоциация действа неделно училище и театрална формация, която няколко поредни години участва успешно в Международния театрален фестивал в Тополовград. Обсъждахме възможности и споделени варианти за намиране на финансова подкрепа за събития и културни продукти на сънародниците ни извън България.
- С ученици от **българско училище „Аз Буки“ в Рим и Колефери, придружени от училищния ръководител Мариола Георгиева** се срещнахме на **01.03.2024 г.** Повод за пътуването на децата до България бе участието им в Национална програма на МОН „Образователни маршрути“. Асоциацията на г-жа Георгиева „Асен и Илия Пейкови“ в Рим и училище „Аз Буки“ са партньори на агенцията по два проекта. Партньорите от Рим провеждат онлайн конкурс за четене на български език за ученици от 3-ти и 4-ти клас, както и конкурс „Моята бродирана българска риза“.
- На **12.03.2024 г.** се срещнахме с **Александър Димитров – председател на сдружение „ГЛАС“ - Босилеград.** Срещата беше по повод предстоящия XXXI „Международен Детски Великденски Фестивал“, който се провежда традиционно в Босилеград и който агенцията традиционно подкрепя. Обсъдихме възможностите Изпълнителна агенция за българите в чужбина да съдейства за реализацията на фестивала и през тази година.
- С **председателя на УС на Асоциацията на фолклорните състави в чужбина (АБФСЧ) Радослава Недялкова и г-н Емил Павлов, председател на Международния съвет на организаторите на фестивали за фолклор и традиционни изкуства – CIOFF® България** се срещнах (**18.03.2024**) във връзка с мащабна инициатива, която планираме съвместно трите организации – Фестивал на българските фолклорни състави от чужбина в България, в град Велико Търново през юли 2025 г.
- В началото на месец април в агенцията гостуваха учениците **Деа Мария Божанова от 9 клас и Светослав Божанов от 10 клас и техният училищен ръководител г-жа Евелина Аврамова от Българско неделно училище „Васил Левски“ от Саарбрюкен, Германия (02.04.2024 г.).** Забележителното е, че и двете деца, родени в България, много добре са се адаптирали в Германия, но въпреки това заявяват, че планират да се завърнат в България.
- **Пламен Иванов, представител на Българо-швейцарска асоциация за разпространение и съхраняване на българския език, култура и традиции „Канатица“, Веце в Швейцария** ни гостува с малкия си син, който вече посещава българско неделно училище. (03.04.2024 г.). Тъй като това бе първа среща на агенцията с тази организация, запознах г-н Иванов с нашата дейност и с възможностите за подпомагане на дейността на Асоциацията и училището от страна на ИАБЧ .
- **Мария Дончева, училищен ръководител в Българско училище в Амстердам** Училището е извън системата на българските неделни училища, финансирани по Национална програма и Постановление на МС. (29.04.2024 г.).
- **Катерина и Ана Мария Андрееви от САЩ.** Двете момичета са родени в САЩ, учили висшето си образование в Холандия и в Бургас, като през цялото време винаги са били с мисълта за България, Те представиха своя проект „ЗаВръщане в България“ с предложение за сътрудничество в тази насока (07.05.2024 г.).
- **Елица Йорданова, основател в Амстердам сдружение „Българско образование и култура“ и на Българско училище „АБВ“ в нидерландската столица Амстердам (07.05.2024 г.).** Сдружението има

амбицията да бъде социален, културен и образователен център и работи по няколко проекта. Партньор на ДАБЧ в инициативи и проекти, насочени към съхраняването на българската идентичност на сънародниците извън България. Най-новият проект на сдружението е свързан с интеграцията на имигрантите в новата среда и общество – извършване на консултации, счетоводни и ипотечни услуги.

- **Ивайло Славов**, завърнал се българин от чужбина, в момента собственик на голяма HR компания, заинтересован за наемането на българи от чужбина в България, и Ина Чукур във връзка с темата на включване на българи от чужбина на трудовия пазар на България (07.05.2024 г.).
- **Лазар Дерменджи - председателя на район Тараклия, Молдова** (03.06.2024 г.). Бе подчертано, че трябва повече да работим върху по-добра комуникация между Агенцията и общността ни в Молдова и организирането на съвместни инициативи в партньорство с Общинския съвет Тараклия
- **Невин Чалъшкан – учител в БНУ „Св. Кирил и Методий“, Истанбул, Турция** (07.06.2024 г.). Г-жа Чалъшкан изрази задоволство от провежданите от ИАБЧ инициативи за деца и подчерта, че децата от тяхното училище редовно участват в конкурсите на агенцията и дори печелят призови места.
- **Валери Заболотний, председател на Асоциацията за сътрудничество „Молдова-България“ и олимпийския шампион Армен Назарян**, на когото ИАБЧ организира посещение при сънародниците ни в Молдова, (07.06.2024 г.). На срещата бяха обсъдени възможностите за организиране на летен лагер по борба за деца от българските общности.
- **Г-жа Емилия Юкер от Хамбург**, д-р на биологичните науки и **председател на културно дружество „Клуб на българските жени и семейства в Хамбург“** (13.06.2024 г.) във връзка с предстоящата инициатива на дружеството Фолклорен събор “Нишка от корен“ и възможностите на агенцията да подкрепи събитието
- **Илиана Бояджиева-Смит, директор на Българско неделно училище „Найден Геров“, Есекс, Великобритания** (01.07.2024 г.). Тя обсъди нарастващия интерес към завръщане в България и трудностите, които българските деца в чужбина срещат при разбирането на класическа литература и история. Г-жа Смит е установила връзки с музеи в България и поиска съдействие за организиране на заснемане на техни лектори.
- **Спас Янев и Даниела Димова-Янева от Българско неделно училище „Васил Левски“, Единбург, Шотландия**, (01.07.2024 г.). Поводът е предстоящата 10-годишнина на училището през 2025 г., за която планират конференция, подобна на честването на Българско неделно училище „Свети Иван Рилски“ в Кембридж. Обсъдихме възможности за партньорство с ИАБЧ, като очакваме подробности. Училището има фолклорна танцова група и участва в културния център на Единбург. Очакват откриването на българското консулство в Единбург, което ще облекчи процедурите по издаване на документи за българските семейства.
- **Нина Борисова, преподавател в Българското неделно училище „Св.Иван Рилски“ в Кембридж, Великобритания** (05.07.2024). Г-жа Борисова дойде специално за да благодари за съдействието за организирането на 10-годишнината на училището, както и за присъствието на представител на ИАБЧ на тържеството и на кръглата маса, организирана от училището във връзка с празника. Особени благодарности получихме за подарените 20 детски български носии, закупени със средства на агенцията и връчени за празника.
- **Елка Маринова, директор на БУ "Д-р Стамен Григоров" в Женева**. Срещата бе по повод нейното награждаване с почетния медал „Иван Вазов“ за приноса ѝ към запазването на българската култура и език в чужбина (10.07.2024г.). Г-жа Маринова представи информация за училището, което разполага с три класни стаи и приема ученици от Женева и близката френска територия. Обсъди се използването на онлайн платформи за обучение и предизвикателствата пред българските училища в

чужбина. Г-жа Маринова ще връчи медал „Иван Вазов“ и на г-жа Лора Рашкова за нейната дългогодишна работа.

- **Весела Сели Райчинова, директор на Арт салон "Сели" и президент на фестивала "Българска душа на Святата земя"** (11.07.2024 г.). Обсъдено бе тазгодишното онлайн издание на фестивала, привлякло участници от 10 държави, и планове за Първата международна среща на Конфедерацията на българските културни организации в чужбина през 2025 г. в Израел. За пореден път бе повдигнат въпросът за нуждата от финансова подкрепа за културни организации в чужбина и заяви готовност за съдействие и обмен на информация.

- **Росен Димитров, президент на Българското неделно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ – Бостън, САЩ** (12.07.2024). Г-н Димитров донесе обратна връзка за посещението ми в Бостън през месец май т.г. по случай 25-годишния юбилей на училището. Според него, два са основните и най-ценни преки резултата от посещението ми там: идеята за създаване на Сдружение на българския бизнес в Бостън (названието е работно) и идеята за конференция (кръгла маса/работна среща) на българските училища в САЩ или поне от близките градове и щати. И, ако по организацията на бизнеса все още се работи, то срещата на българските училища вече е насрочена за месец май следващата година в Чикаго, където своя 20-годишен юбилей ще отбелязва Малко Българско училище.

- **Светлин Радославов, български музикант от Чикаго, и брат му Ясен** (16.07.2024 г.). Г-н Радославов представи проект, за който търси финансова подкрепа от ИАБЧ в размер на 5-10 хил. лв. Референтът за САЩ пое ангажимент да го свърже с организаторите на Банско джаз фестивал през август.

- **Дилиана Бодурова, ръководител на Българско училище „Райна Княгиня“ в Бургос, Испания** (23.07.2024 г.). По време на срещата бяха обсъдени проектите на училището, което работи в тясно сътрудничество с местната администрация и Пловдивския университет. В края на срещата училището получи материали и книги за библиотеката от ИАБЧ.

- **Анна-Мария Гюзелева – Рим, Италия** (24.07.2024 г.). Обсъдихме резултатите от Международния младежки фестивал на изкуствата „Музите“ 2024 г., който ИАБЧ подкрепя, а г-жа Гюзелева е част от журито. Г-жа Гюзелева изрази благодарности към агенцията за номинацията „Българка на годината“ 2022. Обсъдихме предстоящото събитие с Фондация „Никола Гюзелев“ на 5 октомври 2024 г. от 19:00 часа в Националната опера в София и ангажимента за присъствието на логото на плакатите и поканите.

- **Полина Добрикова, председател на Социокултурно сдружение „Извор“ в Антверпен, Белгия.** По време на срещата (24.07.2024 г.) обсъдихме бъдещо сътрудничество в образователни проекти и интеграцията на българската общност в Антверпен. Референтът за Испания представи инициативите на агенцията, свързани с изучаването на родния език и участието на деца от български училища в конкурси. Сдружението „Извор“ получи комплект материали от агенцията, включително книги и филми за училищната библиотека.

- **Петър Андонов от Ниагара, Канада,** получи трета награда в ежегодния конкурс за литература на името на големия писател и преводач "Стефан Гечев" (25.07.2024 г.). Наградата му връчи зам.изпълнителния директор в присъствието на референта за САЩ и Канада. Младежът беше придружаван от г-н Марио Кушев, експерт в МОН.

- **Ния Рихтер от Германия** получи Първа награда в ежегодния конкурс за литература на името на големия писател и преводач "Стефан Гечев" (26.07.2024 г.). Наградата ѝ връчи зам.-изпълнителният директор на агенцията референта за Германия и майката на Ния, която е учител в Бремен. Ния сподели, че мечтае да се върне завинаги у дома, а срещата беше изключително емоционална и искрена. Наградата на Даниел Сотиров, който също е отличен в конкурса, бе предадена на майката на Ния Рихтер.

- **Катерина Алексиева от BG CUP.** (31.07.2024г.). По време на срещата бяха обсъдени последния 22-ри турнир по футбол в Кьолн, в който участваха 30 отбора от различни европейски държави, и възможности за подкрепа от българските институции. Г-жа Алексиева отправи покана за участие в зимния турнир през ноември и получи 70 рекламни брошури за България на немски език.
- **Ивайло Иванов от Париж, Франция, автор на книгата „Часовниковите кули в България и сградите с часовници в началото на ХХ век“.** (5.08.2024 г.) Авторът сподели намерението си да създаде филм по първата част на книгата си. Той разказа за историята на измерването на времето в България и за прехода от слънчеви часовници към механични. Споделих, че проектът е уникален и заслужава подкрепа, но е извън компетенциите и финансовите правомощия на агенцията, но обещах да напиша референция за подкрепа след установяване на контакт с Национален филмов център.
- **Георги Бошнаков, представител на българската общност в Чикаго и член на Управителния съвет на Малко българско училище** (6.08.2024 г.). Бяха обсъдени проблемите на общността и взаимодействието между училищата, като г-н Бошнаков отправи устна покана за тържествата за 15-годишнината на училището през май 2025 г. Договорено беше, че училището ще изпрати официална покана до края на август, за да може да се планира пътуване за следващата година.
- **Екип на „БГ БЕН“ – Лондон, Великобритания** (13.08.2024 г.) във връзка с 20-годишнината на вестника. Връчихме на екипа почетен плакет. Обсъдихме трудностите на изданието и решението за продължаване на хартиеното издание. Подкрепихме предложението за издаване на юбилейно списание, което да включва важни интервюта, а екипът потвърди наличието на архивен материал. Обсъдено бе и събитие за юбилея, което може да се проведе в българското посолство в Лондон или в България през декември, а ИАБЧ може да финансира списанието в рамките на издателската програма¹.
- **Даниела Танушева – Страсбург, Франция** (13.08.2024 г.) Г-жа Танушева сподели информация за българската общност в Страсбург, която е сравнително по-малобройна от тази в Париж или Лион. Като представител на Българското училище „Христо Ботев“, което е към Европейска асоциация „Кирил и Методий“, тя отбеляза, че школото се радва на популярност сред сънародниците.
- **Даниел Димов, председател на Немско-българско дружество „Дунав“ в Дюселдорф, Германия** (13.08.2024 г.). Г-н Димов сподели предизвикателствата пред българската общност в Северен Рейн-Вестфалия, включително проблемите с неделните училища и стремежа за създаване на обща асоциация за защита на интересите на диаспората. От своя страна подчертахме дългогодишната подкрепа на ИАБЧ за българските сдружения и училища и обсъдихме възможности за съвместни инициативи.
- **Евгений Сивоконенко, българин от Украйна** (19.08.2024). Сънародникът ни поиска среща за да постави редица въпроси, свързани с проблеми, които ще възникнат пред българи от Украйна (в частност – мъже), които в момента са в процедура на придобиване на българско гражданство. Проблемите са свързани с това, че процедурата е дълга и някои от документите, издадени в Украйна, към момента на вземане на решение за гражданство ще са изтекли и от заявителите ще бъдат поискани актуални, които не няма как да предоставят, защото не могат да се върнат в Украйна за да си ги набавят. Проблемът се усложнява и от това, че е и от етично естество. Поех ангажимент да го обсъдя с министъра на правосъдието и дирекция „Българско гражданство“
- **Живка Бубалова, основател на Малко българско училище в Чикаго, САЩ** (21.08.2024). Г-жа Бубалова дойде за да ме покани официално за кръглата годишнина на училището (20), която ще отбелязват догодина, както и да сподели, че под „марката“ Малко неделно училище вече работят 3

¹ Юбилейното списание „БГ Бен – Лондон на 20 години“ бе издадено в рамките на издателската програма на ИАБЧ и представено на 19.12.2024 г.

образователни структури в Чикаго. Също така г-жа Бубалова потвърди ангажимента в рамките на честването да организира работна среща на представители на български училища в региона.

- **Александър Владигеров и невицата Мария Павлова** (26.08.2024 г.). Срещата беше по молба на братята Александър и Константин Владигерови и сестра им, Екатерина Владигерова, които живеят във Виена, Австрия и тази година отбелязват 125-годишнината от рождението на своя дядо Панчо Владигеров. Към агенцията Владигерови се обърнаха с молба за съдействието на агенцията за концерт в Варна „Братя Владигерови и приятели“².
- **Сергей Пачев, Председател на дружество «Балкани» в гр.Мелитопол,, и Сергей Желев, почетен консул на България в Украйна** (03.09.2024). Както е известно, град Мелитопол, както и всички градове и села с компактно българско население в Приазовието в момента са под руска окупация. В тази връзка сънародниците ни от първо лице разказаха, как са закривани българските училища, българските дружества. Обсъдихме може ли и с какво България да помогне на сънародниците ни там, но реално погледнато този въпрос е реторичен. Единственият инструмент за подпомагане, макар и косвено, е ПМС 103. Г-н Пачев и г-н Желев деликатно обърнаха внимание на факта, че МОН при реализация на Постановлението като че ли не отчита факта, че кандидат-студентите в този регион не са равнопоставени с другите. Поех ангажимента да поставя въпроса на следващото заседание на Междуведомствената комисия.
- **Радка Георгиева – Малага, Испания** (04.09.2024). Г-жа Георгиева благодари на агенцията за участието в инициативата за събиране на средства за изграждане на паметник на Светите братя Кирил и Методий в Малага. Според нея именно благодарение информационната подкрепа на ИАБЧ успя да се събере необходимата сума и паметникът да бъде изработен и открит навреме. Присъствието ми и на посланик Алексей Андреев на откриването на паметника през април т.г. също е отчетено като важен фактор за укрепване на авторитета на българската общност в Малага.
- **Радослава Недялкова – Милано, Италия, председател на АБФСЧ**, (10.09.2024 г.). Беше обсъдена предстоящата ежегодна среща-семинар на АБФСЧ, насрочена за 8-10 ноември 2024 г. в София. На срещата бяха разгледани теми като подготовката на тристранно споразумение между ИАБЧ, АБФСЧ и ЦИОФФ, подготовката на програма, посветена на културните организации на българите в чужбина, както и детайли относно фолклорния фестивал, планиран за Велико Търново през 2025 г. ИАБЧ ще поеме част от разходите за събитието, а участниците в срещата уточниха следващите стъпки и очаквания за бъдещото сътрудничество.
- **Анабел Касабов от Буенос Айрес, Аржентина** гостува в България от 16 до 28.09.2024 г. като втората седмица домакини на посещението бяхме ИАБЧ. По молба на българската организация в Аржентина осигурихме на г-жа Касабов възможност да участва в мастор-класове по български народни танси в Националното училище за танцово изкуство (НУТИ), в Националния дворец на децата (НДД) и в Нов български университет (НБУ). Също така организирахме интервю в БНР и подарихме на Анабел две носии от фонда на Агенцията. Създадохме добра връзка с Анабел и общуването ни беше изключително приятно.
- **Елка Русков, почетен консул на България в Сиатъл**. (20.09.2024г.). Бяха обсъдени трудностите при проекта за паметника на българската азбука в Лос Анджелис и състоянието на българската общност в региона. Обсъдихме възможности за посещение от екип на ИАБЧ, тъй като в тази част на САЩ никога не са идвали. Г-жа Русков помоли за учебни материали на първокласниците в българското училище в Сиатъл.
- **Владимир Калоянов, поет и писател от Украйна**. Той покани представителите на агенцията да участват в честването на неговата 70-годишнина (25.09.2024 г.) в Огледалната зала на СУ. Калоянов е автор на множество произведения, включително художествена литература и проучвания за българската

² ИАБЧ откликна на молбата. Концертът се състоя на 01.10.2024 г. в Художествената Галерия

диаспора в Таврия и Молдова, и е оказал съдействие на агенцията с важна информация по темата. В хода на разговора беше предложено да го отличат с медал „Паисий Хилендарски“ от името на агенцията.

- **Людмил Филипов, Асоциацията на българските инженери в Торонто** (25.09.2024 г.). Среща, на която обсъди състоянието на българската общност в региона и възможностите за съвместни проекти в културата и образованието. Той предложи възстановяване на българо-канадското дружество за обединяване на българските сдружения в Торонто и създаване на българска библиотека с литература от фонда на Агенцията.
- **Гергана Бония, Председател на дружество "Родина", Германия, Есен** (21.10.24) Дружеството от осем години е свързано с развитието на Българското училище „Иван Вазов“, което е било към Българо-германското културно дружество „Иван Вазов“ в град Есен с председател г-жа Калинка Кюпер. Българо-германското дружество през 2025 г. ще отбележи 50 години от създаването си.
- **Анелия Христова и г-н Тодор Здравков, Културен клуб "Българче", танцов ансамбъл "Българи", Кипър, Ларнака** (07.11.24) Сънародниците връчиха плакет на изпълнителния директор за оказана помощ при осъществяването на Третия традиционен български фолклорен събор „ТА Българи – Кипър и приятели“. Оценяват високо съдействието и помощта на агенцията за каузата на българските фолклорни състави и културни формации да бъдат финансово подпомогнати от МК.
- **Бойко Антонов, "Академия Христо Ботев", САЩ, Вашингтон** (14.11.24). Г-н Антонов представи дейността на основани и ръководени от него организации (Българско училище „Христо Ботев“, културна организация „Български културни събития“, Асоциация на българските училища в САЩ), и ни запозна със своя творчески продукт „Фестивал на детските български песни и театри“. В него се включват детски певчески и театрални състави от България и чужбина. Фестивалът има две издания в САЩ и Канада, нуждае се и от подкрепата на българската държава. Разисквана е възможността някое издание на фестивала да се осъществи в България със съдействието на ИАБЧ.
- **Петър Киселов, член на родителския комитет Българско училище "Дора Габе", Полша, Варшава** (26.11.24). Повод за посещението бе получаването на грамотата за номинация за „Българка на годината 2023“ на г-жа Порчинска, директор на училището. Използвахме възможността да научим повече за училището и да обсъдим възможни съвместни инициативи.
- **Абаз Адеми и Орхан Тосун, ДРИБОК, Обединени българи в Косово, Косово** (20.11.24). Срещата бе по молба на сънародниците ни от Косово, които ни запознаха с дейността на организациите. Изразихме желание за по-голяма активност от тяхна страна за участие в организираните от агенцията инициативи. Г-н Орхан Тосун разказа за уникална работа при преброяването на населението и Г-н Абаз Адеми изказа желание за създаване на дружество на студентите, дошли от Косово да се обучават в България. Г-н Орхан Тосун подари на изпълнителния директор книгата „Савршен склад“, написана от Хамид Шоле на горански.
- **Христина Никова, Председател на едно от двете дружества, които управляват Българското училище в Копенхаген, Дания, Копенхаген** (21.11.24). Обсъдихме желанието на сънародниците ни в Копенхаген да се сдобият със собствена сграда, в която да съберат всички български дейности. Изпълнителният директор посочи пример с училища в Чикаго и Бостън като модел за развитие. Обсъден бе вариант за обединение на културните организации на сънародниците в Дания в Асоциация на културните дружества, за да могат документално да разчитат на помощ от датската държава.
- **Светла Кьосева, гл. редактор - списание Хемус, Унгария, Будапеща** (28.11.2024). Срещата стана възможна поради участието на г-жа Кьосева като представител на Българското училище за роден език в Будапеща в Националната програма „Неразказаните истории на българите“, предлагана от МОН. Сподели за проблем с недостиг на квалифицирани учители по български език, както и че в Унгария българският език се изучава не само от българи по произход, но и от унгарци, самоопределящи се като

българи (училището в Шармалек). Сподели и за идеята за обявяване на българското градинарство за нематериално културно наследство на ЮНЕСКО. Реализира се проект „По пътя на българските градинари“ съвместно с Търновския музей и музея в Лясковец. Организирант се конференции, изразено е желание за създаване на филм за историята на градинарството.

2.3. Хоризонтални връзки.

От учредяването си агенцията за българите в чужбина съдейства и стимулира създаването на хоризонтални връзки между български организации в чужбина и институции и организации в България. В този аспект не оставяме без внимание посещения на наши сънародници от различни страни в България във връзка с техни инициативи тук. Така през изминалата година бяха осъществени следните хоризонтални връзки:

- Съдействие са създаване на контакт и подписване на Договор за побратимяване на с. Стояновка (Молдова) и с. Вакарел (България);
- Българско училище „Възраждане“, Йорет де Мар, Асоциация „Приста. България и Каталуния заедно в Европа“ и Българско училище „Св. св. Кирил и Методий“, Барселона с Читалище „Добри Войников“, Шумен във връзка с организиране на тържествен концерт, посветен на 22 септември – Деня на независимостта на България в Каталуния. С наше съдействие бе реализирано участие на детска фолклорна група към Читалище „Добри Войников“, Шумен в празничен концерт в Йорет де Мар, Каталуния, посветен на Деня на независимостта на България 22 септември, организиран от Асоциация „Приста.България и Каталуния заедно в Европа“, Барселона
- Проф. Станимир Станев от Шуменския университет с Проф. Генчо Банев от атинския университет. Проф. Станев пише книга за лагер за военнопленници, сред които и грък, и искаше да се свърже с университет в Гърция за съдействие.
- Г-жа Ваня Митрева, учител от 4 ОУ „Христо Ботев“ , град Петрич, с Мария Чъкърък, председател на читалище „ Просвета” в Одрин и с ръководството на българското неделно училище в града във връзка с желание на учениците от петричкото училище да дарят книги на читалището. В резултата на контакта са дарени книги на училището в Одрин.
- Българо-канадското дружество в Торонто с Българо-американската асоциация в Чикаго цел обмяна на организационен опит за консолидирането на българските организации на място.
- Ръководството на Българското неделно училище „Народни будители“ в гр.Паралимни, Кипър с олимпийската шампионка г-ца Ивет Горанова. През 2024 г. Училището в Паралимни отбеляза тържествено 15-години от своето създаване, във връзка с което бе изработено знаме на училището и желанието на сънародниците ни беше то да бъде издигнато от изявен български спортист.
- НПО „ЗаВръщане в България“ със Сдружение „Bulgaria wants you“, Община Стара Загора и Фондация „Америка за България“ във връзка с работа по проекта „ЗаВръщане“.
- Театър „Христо Ботев“ към Центъра за култура – Цариброд с режисьора Ивайло Спасов за реализиране постановка на български език. Реализираният В резултат бе реализирана постановка „Духовен бульон с картофи“ от Дензъл Ребеловски на царибродския се състоя на 14 май (вторник) от 19:30 часа в голямата зала на Културния център. Пиесата е режисирана от Ивайло Спасов от София, а в актьорския състав са Милош Георгиев, Милан Андреевич, Борис Лазаров, Надица Илиев, Хелена Стояванов и Миряна Стойчев Ангелов. Технически лица са

Дениса Богучанин, Ненад Гмитров и Тони Алексов. До края на календарната година продължиха с поредица от представления и в България – гр. Годеч Йоанна

- Куклен Театър Илкова с КИЦ Босилеград и Цариброд, за поставяне на детско представление „Еко урок“ за децата от българската общност там.
- Директора на Българско училище „Иван Вазов“ в Копенхаген г-жа Христина Никова, с г-жа Живка Бубалова, директор на “Малко българско училище“, Чикаго и Росен Димитров, президент на Българско училище“ Св. Св. Кирил и Методий“, Бостън, САЩ във връзка със споделяне на опит за закупуване на собствен имот .
- Връзка между БНУ „Здравей“ в Скопие и Асоциация „Асен и Илия Пейкови“, Рим, във връзка с организиране на изложбата на творби, създадени в рамките на конкурса „Моята българска бродирана риза“, организиран от Асоциацията. Изложбата бе открита на 27.10.2024 г. в Българския културно-информационен център в Скопие.
- Между Арменската и Българската общности в Молдова, като резултат – предварителни договори за съвместни културни и спортни програми, както и взаимна подкрепа по казусите на националните малцинства в Молдова.
- Село Кайраклия (Молдова) и община Алфатар (България) – в рамките на инициативата „Забавно лято в България“.

2.4. Посещения на българските общности в чужбина.

Значителна роля за изпълнението на тази задача имат посещенията на ръководители и служители на Агенцията при сънародниците ни в различни страни. Практиката е те да се осъществяват или по покана на български организации, обикновено във връзка с някакво значимо събитие, или по преценка на посланика на България в съответната страна. Сред тези посещения могат да се открият:

- **Белгия: Брюксел /22-24.01.2024/** – по покана на евродепутата Андрей Ковачев във връзка с откриването на изложба в Европейския парламент на бесарабската българка Йона Тукусер „Гладът“. Използвахме повода за да се срещнем с някои от многобройните български организации в белгийската столица и да обсъдим съвместни инициативи.
- **Молдова: Кишинев, /02-05.02.2024/** - посещение в рамките на участие на ИАБЧ в информационната кампания за популяризиране на българското висше образование и улесняване на достъпа за кандидатстване на лица от български произход, живеещи в чужбина, за обучение в български висши училища съгласно ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997 г.
- **Република Северна Македония: Битоля, Скопие и Струмица /08-11.02.2024/** - посещение в рамките на участие на ИАБЧ в информационната кампания за популяризиране на българското висше образование и улесняване на достъпа за кандидатстване на лица от български произход, живеещи в чужбина, за обучение в български висши училища съгласно ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997 г.
- **Украйна: Болград, Одеса, Измаил /14-18.02.2024/** - посещение по предложение от Асоциацията на българите в Украйна да наградим с подходящо високо отличие двама видни наши сънародници от Украйна и активни участници в процеса на възраждане на българското в Бесарабия, навършващи преклонната и достойна за почит и уважение възраст 80 години – г-н Иван Ненов и г-н Димитър Терзи. В рамките на командировката бяха проведени редица срещи в южната част на Одеска област, където българите са най-много и са концентрирани в населени места с предимно българско население.

- **Сърбия, Босилеград /19.02.2024/** - посещение по покана на КИЦ Босилеград. В рамките на командировката са осъществени срещи с представители на българските организации в града, набелязани са проблемите, очакващи решение.
- **Сърбия: Босилеград, Пирот /22-23.02.2024/** - посещение в рамките на участие на ИАБЧ в информационната кампания за популяризиране на българското висше образование и улесняване на достъпа за кандидатстване на лица от български произход, живеещи в чужбина, за обучение в български висши училища съгласно ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997 г.
- **Румъния: Букурещ /29.02.2024/** - посещение по случай националния празник на България и представяне на изложба на рисунки от конкурса на ИАБЧ „България в моите мечти“ по покана на посланика на Република България в Сърбия г-н Радко Влайков. На приема, даден от посланик Влайко по случай Националния празник на България бяха поканени представители на всички български организации в Румъния, което бе даде възможност изп. директор и референта за Румъния да проведат срещи с тях.
- **Румъния: Букурещ, Плоещ /01-02.03.2024/** - по покана на посланика на Република България в Сърбия г-н Радко Влайков по случай националния празник на България и среща с българската общност.
- **Молдова: Кишинев, Паркани, Кортен, Тараклия /01-04.03.2024/** - посещение с цел активизиране връзките с българската общност в Молдова. В рамките на посещението участвахме в Тържествената церемония по случай 3 март при паметника на опълченците, посетихме лица „Васил Левски“ и се срещнахме с представители на българските организации в Кишинев в сградата на Посолството. Благодарение на съдействие на сътрудниците в посолството се срещнахме със сънародници в гр.Паркани на територията на т.нар. Приднестровска Молдовска Република; присъствахме на юбилей по случай 55-та годишнина на Теоретичния лицей „Паисий Хилендарски“ в с.Кортен, участвахме в тържествената церемония по случай 3 март при паметника на Олимпий Панов и да открия XI-то издание на турнира по борба в гр.Тараклия.
- **Албания: Тирана, Корча, Елбасан, Кукъс, с.Голямо Острени и Косово: Призрен /08-15.03.2024/** - посещение в рамките на участие на ИАБЧ в информационната кампания за популяризиране на българското висше образование и улесняване на достъпа за кандидатстване на лица от български произход, живеещи в чужбина, за обучение в български висши училища съгласно ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997 г.
- **Испания: Малага /5-8.04.2024 /** - посещение за 10-то издание на Фестивала „Български дни“ в Малага и откриване на паметник на Св.св.Кирил и Методий в Малага, средствата за който са събрани със съдействието на ИАБЧ.
- **САЩ: Бостън /08-12.05.2024/** - посещение по покана на Българско училище „Св. Св. Кирил и Методий“ във връзка тържествата по случай 25-та годишнина на училището (*средствата за пътуване и настаняване бяха осигурени от приемащата страна*)
- **Великобритания: Кеймбридж /10-13.05.2024/** - посещение във връзка с отбелязване на юбилей 10 години от създаването на БНУ „Св. Иван Рилски“. ИАБЧ бе съорганизатор на Международния форум „Неделните училища – пример за ползотворно сътрудничество между държава, НПО и чужди образователни системи, които залагат на двуезичното обучение“, организиран от дружеството в рамките на дните за честване на юбилей – 11 и 12 май 2024г. Целта на форумът бе да осъществи обмяна на опит, натрупан през годините в българските училища по света и да запознае с чуждестранния опит в Обединеното кралство.
- **Испания: Палма де Майорка /11-12.05.2024/** - посещение за участие в 9-я пътуващ събор „На мегдана на другата България“.

- **Франция: Париж /16-20.05.2024/** - посещение за участие в тържествата по случай 10-годишнината на Българското училище „Иван Вазов“ и организирания с подкрепата на ИАБЧ литературен конкурс „Вълшебното перо“.
- **Испания: Валенсия, Дения /17-20.05.2024 /** - посещение във връзка с тържество с концертна програма по случай 24 май и 15 години българско неделно училище „Васил Левски“ – Валенсия и празнична литургия в Българския параклис „Св. Св. Кирил и Методий“ в гр. Дения.
- **Молдова: Тараклия /23-26.05.2024/** - посещение по повод откриване на турнира по борба „Олимпийски Панов“ посветен на Деня на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност, със задача - придружаване на олимпийския шампион на Република България Армен Назарян да се срещне с българската общност, с треньорите по борба на общността, както и дечицата. Също така се проведе среща с местното ръководство, с които посетиха Тараклийския университет и възложиха цветя на паметника на Св. св. Кирил и Методий (*разходите за транспорт и настаняване бяха за сметка на приемащата страна*)
- **Нидерландия: Грьонинген и Амстердам /24-26.05.2024/** - посещение по покана на младежката организация в Грьонинген- Bulgarian Society Netherlands, които организираха „Българска гала „на 24.05., на която представиха творби на български студенти по изкуства и музика.
- **Германия: Дюселдорф, Кьолн, Есен и Ахен /24-28.05.2024 /** - посещение по покана на БНУ „Аз Буки Веди“ в Дюселдорф. В рамките на командировката са осъществени срещи с 13 сдружения на сънародниците ни в посетените градове, връчени награди и отличия, обсъдени въпроси и проблеми, очакващи решение с участие на ИАБЧ.
- **Ирландия: Дъблин, Туламор /25-28.05.2024/** - посещение по покана на Посланика на България в Ирландия г-жа Ваня Андреева-Малакова за участие в тържествата по случай 15-годишнината на българско училище „Азбука“ в Дъблин, закриване на учебната година в Българско училище „Христо Ботев“ в Туламор. В рамките на посещението бяха осъществени срещи с активни представители на българската общност в Ирландия, в т.ч. българските асоциации „БОКЦИ“, „Райна Княгиня“, дружество „Васил Левски“ и четирите български училища – „Райна Княгиня“ в Дъблин и Корк, „Васил Левски“ в Шанън, „Азбука“ в Дъблин и „Христо Ботев“ в Туламор и др.
- **Германия: Кобленц /07-09.06.2024/** - посещение за участие в традиционния VIII Международен конкурс по четене на български език за ученици от 1 и 2 клас от българските училища в чужбина.
- **Румъния: Браила - Украйна: Одеса, Болград, Измаил /17-21.06.2024/** - посещение по покана на Генералния директор на Българска телеграфна агенция за участие в 19-то издание на Световната среща на българските медии в чужбина.
- **Сърбия: Цариброд /20.06.2024/** - посещение по покана от Радостина Стоянова от Институт по български език „Професор Любомир Андрейчин“ към БАН, със задача присъствие на *Международен научен форум „Културни мостове: истории за значими българи в Сърбия“*, както и среща с Директора на гимназията в града г-н Братислав Стаменов
- **Молдова: Тараклия /13-15.09.2024/** - посещение по покана на председателя на район Тараклия, изпратена до Изпълнителния директор, за ежегодния годишен етно фестивал с много гости от местни и чужди парламенти, министерства, посолства и други институции. Експерта имаше задачата да участва в официалната церемония на откриването на фестивала, да връчи поздравителния адрес и да проведе срещи със представителите на местните власти и българската общност. На срещата бяха обсъдени актуални въпроси на общността и задачи

свързани с организацията на бизнес форума на 3 март 2025г, който предстои да бъде проведен със съдействието на Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средни предприятия.

- **Сърбия: Цариброд /21.09.2024/** - посещение по покана на председателя на Общинския съвет на община Цариброд г-н Зоран Джуров за празника на града.
- **Швеция: Стокхолм, Малмьо и Дания: Копенхаген /24-29.09.2024/** - посещение по покана на Посланик Стойчева- Етрополски, посланик Заков и Николай Стоянов – Ръководител на танцова група „БГ ФОЛК РИТМИ“ Копенхаген- Дания и Малмьо –Швеция за 10 годишен юбилей на групата. Първо посещение в тези страни от създаването на агенцията.
- **Румъния: Тимишоара /20-22.10.2024/** - посещение по покана на Председателя на Съюза на банатските българи в Румъния със задача – присъстване на Концерт на Филхармонията на Тимишоара, по случай Деня на банатските българи. Изпълнявани бяха български народни песни в симфоничен аранжирмент на композитор от с/ Стар Бешенов, както и връчване на награда – почетен плакет и икона за номинираната за българка на годината – Елена Дойчева – Драгомир (солистка в концерта) – преподавател по пеене и пиано в Тимишоара и с. Стар Бешенов.
- **Германия: Франкфурт на Майн, Майнц, Дюселдорф /22-25.11.2024/** - посещение по покана на почетния консул г-н Даниел Гар в град Майнц и на Немско-българското дружество „Дунав“ – Дюселдорф. Изключително полезна бе срещата с представители на български организации от района на Франкфурт, организирана от Генералния консул.
- **Ирландия: Дъблин - /6-9.12.2024/** - представяне на Проекта „България и Ирландия - заедно в приказния свят“, финансиран от МВнР по проект в областта на публичната, културната и дигиталната дипломация и стратегическите комуникации за 2024 г. В рамките на проекта ИАБЧ издаде двуезичен сборник на български и ирландски приказки и представянето му в Дъблин бе част от проекта.
- **Унгария: Будапеща /06-10.12.2024/** - посещение по покана на д-р Данчо Мусев, председател на Българското републиканско самоуправление за среща с български организации в Унгария. По молба на изп. Директор бе организирана среща в Парламента на Унгария с ръководителя на Комисията за унгарците в чужбина.
- **Сърбия: Босилеград /12.12.2024/** - посещение по покана на Клуба на БТА в Босилеград и сдружение ГЛАС за участие конференция „Европа на Балканите: Заедно чрез знание“.
- **Италия: Милано /14-16.12.2024/** - посещение за участие в тържествения рождественски концерт „Български гласове и ритми в Италия“, организиран от Генерално консулство на Република България в Милано.

2.5. Инициативи на ИАБЧ

- По инициатива на агенцията бе **проведена Работна среща „Пазарът на труда в България и Българите в чужбина“ на 26.06.2024 г.** с участието на държавни институции, неправителствени организации, представители на бизнеса. Бизнесът сподели с какви проблеми се сблъсква при назначаване на чуждестранни граждани от български произход, неправителствените организации споделиха опита си в качеството им на посредник между работодателите в България и чуждестранните граждани от български произход. Обсъдени бяха и Етапите от взаимодействието между Агенцията по заетостта, Дирекция Миграция и ИАБЧ във връзка с изпълнението на чл.11, т.5 от П.П.от ЗЧРБ - Специфики, затруднения и начин на преодоляване.

- И тази година при забележително участие от страна на сънародниците ни в чужбина бяха проведени и утвърдилите се във времето *конкурсите на ИАБЧ за най-младите ни сънародници в чужбина*:
 - ✓ **Литературен конкурс „Стефан Гечев“ — 28 издание:** постъпиха общо – 352 литературни творби от 18 държави: Австрия, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Испания, Италия, Канада, Кипър, Румъния, САЩ, Сърбия, Турция, Украйна, Унгария, Франция, Шотландия и Чешка Република. Комисията отличи с Почетен плакет и златна грамота за принос в съхраняването на българския език, култура и традиции и отлично представяне на възпитаниците от село Вайсал, към Българо-украинския културно образователен център „МЕДИА“ в категория „Приказка“ в тазгодишното издание на литературния конкурс „Стефан Гечев“. За отделните възрастови категории се присъждат общо 56 награди.
 - ✓ **Конкурс по рисуване „България в моите мечти“- 23 издание:** получени общо над 400 рисунки от 18 държави (Австрия, Албания, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Испания, Италия, Йордания, Мексико, Молдова, Румъния, САЩ, Турция, Украйна, Унгария, Чехия и Шотландия). Бяха присъдени 9 първи награди, 9 втори, 8 трети, 15 поощрителни и 2 специални награди „За техника и прецизност“. 20 български училища и художествени школи бяха отличени за отлична подготовка на учениците и постигнати културно-образователни успехи.
 - ✓ **Конкурс по пеене „Любка Рондова“ — 14 издание:** постъпиха 100 индивидуални изпълнения, също така взеха участие над 380 деца и юноши от българските общности в чужбина, събрани във вокални групи и ансамбли от **21 държави** (Белгия, Великобритания, Германия, Гърция, Испания, Италия, Канада, Кипър, Молдова, ОАЕ, Румъния, САЩ, Сърбия, Турция, Унгария, Украйна, Франция, Чешка Република, Швеция, Швейцария, Шотландия,) Бяха връчени 16 Първи награди, 17 втори награди, 16 трети награди. 3 специални награди и 29 поощрителни награди (грамота и медал), както и награда за най-малък участник. **Тържественото връчване на наградите се състоя на 07.08.2023 г.** в Националния дворец на децата.
 - ✓ Продължихме и възстановената преди година традицията наградата за носителите на първите места да бъде *летуване в България*. 39 деца на възраст от 7 до 16 години изкараха 10 дни в Центъра за духовно здраве „Духовно огледало“ в *с.Бродилово (8-17.08.2024)*.
- **Инициатива за деца „Забавно лято в България“** — Второ издание на най-новата инициатива на ИАБЧ. Тази година наши партньори станаха отново община Тополовград и Читалище „Св. Св. Кирил и Методий - 1894“ — Тополовград, които отново приеха деца от Болград, Украйна (**8-15.07.2024 г.**). За пръв път към инициатива се присъедини и Община Алфатар и читалище „Йордан Йовков“ техни гости бяха деца на възраст между 9 и 14 години от с.Кайраклия, Молдова (**24-30.06.2024 г.**). Децата бяха настанени в семейства на българи с деца на подходящата възраст, като за всеки ден от едноседмичния им престой в България имаше предвидени различни дейности.
- **Представяне на документалния филм „Сърцето на другата България“ (12.09.2024)** Документалният филм е създаден по поръчка на ИАБЧ във връзка с навършването на 30 години от създаването на агенцията. Целта беше да припомним както на сънародниците ни в чужбина, така и на обществеността в България защо е била създадена такава институция, какво е постигнала за тези години и пред какви предизвикателства е изпратена сега. Събитието се проведе в Централния военен клуб – София и бе посетено от много приятели на агенцията.
- На редовната *среща (19.09.2024) между представители на Висши училища, в които се обучават студенти от българските общности в чужбина на основание ПМС 103 с участието на представители на МОН, ДАНС, Дирекция „Миграция“ към МВР за пореден път*

бяха обсъдени въпроси, от чието решаване зависи по-лесното и безболезнено адаптиране на новоприетите студенти от българските общности в чужбина, приети за обучение в България. Срещата бе открита от зам. министъра на външните работи г-жа Елена Шекерлетова.

- **Годишна награда на ИАБЧ „Българка на годината „Света Злата Мъгленска” – 2023.** Както винаги отварянето на конкурса за номинации бе обявено през месец януари. До края на м. март постъпиха 25 номинации от 18 държави: Австрия, Армения, Великобритания, Германия, Гърция, Италия, Молдова, Полша, Република Северна Македония, Румъния, Сърбия, САЩ, Словакия, Словения, Турция, Украйна, Унгария, Чешка Република Комисия в проф. Пламен Павлов, проф. Ана Кочева, директор на Дипломатическия институт г-жа Таня Михайлова, директор на Държавния културен институт г-жа Снежана Йовева, Ген.директор на БТА г-н Кирил Вълчев и Ген.директр на БНР г-н Милен Митев и изп.директор на агенцията избраха за Българка на годината за 2022 г. г-жа Радослава Недялова – от Милано, Италия. Награди за принос в образованието, културата, театралното изкуство получиха, съответно, г-жа Здравка Владова-Момчева /Лондон, Великобритания/, г-жа Нели Хаджийска /Ню-Йорк, САЩ/, г-жа Елена Дойчева-Драгомир /с.Стар Бешенов, Румъния/, г-жа Габриела Хаджикостова /Будапеща, Унгария/, за защита на човешките права- г-жа Цветана Паскалева /Ереван, Армения/, както и награда „Любима българка на публиката – на г-жа Невянка Костадинова от Босилеград, Сърбия. Наградите бяха връчени на 18 октомври – деня на Света Злата Мъгленска.

- В края на годината инициирахме **Представяне на юбилейното списание „БГ Бен на 20 години“ (19.12.2024).** Списанието бе издадено в рамките на издателската програма на агенцията, а събитието бе посетено от изявени българи, били гости на страниците на БГ Бен през годините.

2.6. Издателска програма на ИАБЧ

Програмата поставя специален фокус върху популяризиране на български автори, живеещи в чужбина, книги по теми, свързани с историческите общности, етнографски проучвания за традициите и живота на нашите сънародници по света и всичко, което е възможно да бъде полезно за българите, живеещи в чужбина. Подборът на заглавията се извършва много внимателно. Публикуваме книги, които не просто харесваме, а такива, които наистина са важни и приоритет в популяризирането на българската култура и традиции, творчество на български автори с научна или художествена стойност, детска литература, сборници и други.

- **Двуезичен българо-кипърски сборник приказки.** Изданието е осъществено по проект на Българско неделно училище „Народни Будители в гр.Паралимни, Кипър във връзка с15-годишнината от създаването на училището. Съдържа три български приказки, преведени на гръцки език, и три гръцки – преведени на български. Преводите са осъществени от ученици в училището в Паралимни.

- **Двуезичен българо-ирландски сборник приказки „България и Ирландия- заедно в приказния свят“**, издаден в рамките на програмата на МВВнР в областта на публичната, културната и дигиталната дипломатия и стратегическите комуникации за 2024 г. Луксозното издание съдържа три български приказки, преведени на ирландски език, и три ирландски – преведени на български. Преводите са осъществени от ученици в училищата Васил Левски – Шанън и „Райна Княгиня“ – Дъблин и Корк.

- **Юбилейно списание „БГ Бен на 20 години“.** Списанието съдържа най-интересните и ценни интервюта, излизали във вестник „БГ Бен“ – Лондон за 20-те години, в които излиза изданието. Списанието бе представено на 19.12. в София. Предстои представянето му и в Лондон.

- **Спас Ташев "Българските общности в Албания и Косово. Обществено-политически процеси и демографски последици (1913 – 2023).** Изследването представлява дисертационния труд на д-р Спас Ташев и съдържа изчерпателна информация за историята на възникването и съвременното състояние на българските общности в Албания и Косово от гледна точка на статистиката.

2.7. Подкрепа на инициативи на български организации в чужбина

Агенцията традиционно подкрепя редица на утвърдили се инициативи на организации на наши сънародници в чужбина,, а в рамките на изтеклата година, в резултат на активизиране на контактите с българските организации по света се появиха и нови такива.

Традиционни инициативи:

- **Международна онлайн конференция „Сурва“** организирана от Центъра по българистика към Мелитополския държавен университет (в окупация), проведена в гр.Запорожие, Украйна (12.01.2024)
- **Проект "ЗАЕДНО"**, който се проведе в Атина с организатор Юрка Райчева председател на Сдружение „АРТ ПРЕМИЕРА“ в периода 26-28.01.2024 г. Домакин на събитието бе БНУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Атина с участието на проф. Марин Русев. ИАБЧ участва с информационна подкрепа и предоставяне на награди за участниците.
- **Олимпиада за българските училища в Чикаго, посветена на Апостола на свободата Васил Левски през 2024г. – 19-то издание**, организирана от Българския културен клуб „Магура“ и Българо-Американския Център за Културно Наследство в Чикаго. ИАБЧ традиционно предостави образователна и художествена литература по български език и история на България за участниците от 10-те български неделни училища, които се включиха в традиционната олимпиада посветена на Апостола на свободата, проведена в Чикаго, САЩ.
- **Празник на Мартеницата – Брюксел.** Българска културна асоциация – Брюксел и Българско народно училище – Брюксел организираха провеждането на Празник на Мартеницата в Брюксел. В Празника се включи българската общност и представители на асоциации на граждани на Румъния, Молдова, Македония. Агенцията предложи да се създаде малка брошура на български и френски език за смисъла и символите на празника. Агенцията изработи текста на български език в брошурата, партньорите го представиха на френски. Във втората част на текста в брошурата бе маркирана символиката при честването на мартеницата в съседните на България държави
- Поредното издание на **Международния детски великденски фестивал в Босилеград, организиран от Сдружение „ГЛАС“**, провеждането на който ИАБЧ подкрепи финансово като закупи брандирани фланелки, шапки, баджове, както и заплатено озвучаването и осветлението на събитието (16-17.04.2023 г.).
- **Международния литературен конкурс „Изящното перо-2024“** на Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина и Салона за българска култура и духовност в Чикаго (м. май). Информационна подкрепа и поздравителен адрес
- **Трети фестивал „С аромат на розата“ София 2024** на Сдружение „АРТ ПРЕМИЕРА“ с председател Юрка Райчева в периода 17-19.05.24 с информационна подкрепа и предоставяне на книги и цветно отпечатване на картини на ученици от БНУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Атина

- **Международен конкурс по четене „Аз Буки Веди“ – 7 издание (Кобленц, Германия).** Автор на идеята е Българско училище „Аз Буки Веди“ - Кьолн, като всяко ново издание се провежда в различна държава, с организатор неделно училище. Агенцията за българите в чужбина традиционно осигурява наградният фонд на инициативата. (02-05.06.2023)
- **Конкурс за четене на български език (онлайн), организиран от Асоциация „Асен и Илия Пейкови“ – Рим и Колефери (27.04.2024) за ученици от 3-и и 4-и клас – 4 издание.** В конкурса участваха 22 деца от 3 клас и 21 от 4 клас. Включиха се ученици от Пескара, Нетуно, Рим - Италия, Скопие - Р Северна Македония, Виена – Австрия, Истанбул - Турция, Букурещ - Румъния, Бургос, Гуадалахара, Барселона, Алкала де Енарес, Викалваро - Испания, Париж - Франция, Мароко, Арадилу и Ларнака – Кипър. Събитието премина съгласно изработен регламент от три тура – собствен текст, четене на непознат текст – лирика и състезание в скоропоговорки. Агенцията подкрепи инициативата информационно и с осигуряване на награди за най-силно изявилияте се.
- **Четвъртото издание на Традиционен Български събор в гр. Мюнстер, Германия (18-19 май).** Събитието бе под патронажа на Вицепрезидента на Република България г-жа Илияна Йотова, а целта му е покажат древните корени на България с помощта на магията на българския фолклор и старите занаяти. Съборът бе посетен от 1500 посетители и участваха 285 танцьори, певци и музиканти; 17 танцови формации от Германия, Нидерландия, Австрия и България, 20 представители на автентични занаяти, собственици на дюкяни, организатори и доброволци. Всички участници в програмата получиха благодарствена грамота с герба на Република България, за което помогна Изпълнителната агенция за българите в чужбина.
- **Фестивал „Българска душа на свята земя“, 9 издание – съвместна инициатива на Арт Салон „Сели“ и Общество „Димчо Дебелянов“ и под егидата на кмета на гр. Бат Ям, Израел, с подкрепата на ИАБЧ.** Чрез дейностите се предоставя възможност за обмен на културни традиции и обичаи между двата приятелски народа, а това е начинът за обединяване на българите по света и съхраняване на българските корени. ИАБЧ популяризира фестивала и привлича участници. Тази година благодарение на агенцията във фестивала участваха над 1600 българи от различни държави по света.
- **Трети традиционен български фолклорен събор “ТА “Българи”-Кипър и приятели” (05.10.2024)** Финансово и логистично съдействие за провеждане на инициативата.
- **Втори културен марафон „Камък и вода“ Атина 2023** Сдружение „АРТ ПРЕМИЕРА“, Атина, с председател Юрка Райчева „Ларго. ИАБЧ осигури информационна подкрепа и предоставяне на книги за участниците, както и цветно отпечатване на картини формат А3 на деца от БНУ „Св.св.Кирил и Методий“, Атина, Република Гърция, които бяха изложени на събитието. (11-13.10.2024).
- **Трета творческа среща на Асоциацията на българските фолклорни състави в чужбина (София, 28-10.11.2024).** ИАБЧ за трета поредна година подкрепя тази инициатива на АБФСЧ, като ги подпомага финансово и традиционно организира работната среща в първия ден. Тази година срещата се проведе в Министерството на културата с участието на двама зам.министри – на МК – г-н Калин Вельов и на МВнР г-жа Елена Шекерлетова.
- **Международен фестивал на българите по света „Аз съм българче“, 17 издание (24-25.11.2023)** Фестивалът се организира всяка година от 2009 г. досега по инициатива на Асоциация Т.А.Н.Г.Р.А., Мадрид съвместно с Изпълнителната агенция за българите в чужбина (ИАБЧ), като всяка година домакин на събитието е българска организация в различна държава. През 2024 г. това бе столицата на Белгия. Фестивалът има за цел да допринесе за съхраняването на националното самосъзнание, бит и култура, за насърчаването на изучаването на родния език от българите, живеещи в чужбина, както и за заздравяване на взаимодействието между

неправителствените организации на диаспората ни. български В тазгодишното издание участваха над 930 деца от Испания, Италия, Румъния, Унгария, САЩ, Русия, Сингапур, Германия, Кипър, Гърция, Нидерландия, Чехия, Великобритания, Украйна, Франция, Канада, България като 231 от тях спечелиха различни награди. ИАБЧ традиционно подпомогна логистиката като популяризира фестивала, а също така осигурихме над 80 награди за най-силно изявили се деца в конкурсите от фестивалната и отпечатахме грамотите за всичките 231 призьора в 6 те конкурса от фестивалната програма.

Нови инициативи:

- **Конкурс „Вълиебното перо“ – инициатива на Асоциация „Христо Ботев“ – Париж по случай 10-та годишнина на създаденото към нея Българско училище „Иван Вазов“.** Участваха 260 ученици от 15 страни, сред които България, Великобритания, Франция, Италия, Испания, Украйна, Молдова, Македония, Сърбия, САЩ, Журито отличи 77 участници за проза и поезия в три възрастови категории. Агенцията осигури награди (книги) за отличените, както и изработването на грамоти и статуетки за постижения и съпричастност. Също тата съдействахме за разпространение на информация за включване на български училища по света в изпълнение на химна на училището, специално създаден за Празника именно на 24 май.
- **10 годишния юбилей на БНУ „Свети Иван Рилски“, Кеймбридж, Великобритания** и в рамките на тази годишнина бе реализирана и международната научна конференция „Неделните училища – пример за ползотворно сътрудничество между държава, НПО и чужди образователни системи“. Като съорганизатор на събитието агенцията дари на училището 20 детски национални носии.
- **Отбелязване на 15 годишния юбилей на БНУ „Аз Буки Веди“ – Кьолн, Германия (12.05.2024)** и участие в събитията по повод на събитието. ИАБЧ дари голям пакет художествена литература и други материали за училището.
- **Международен ученически конкурс „Приказки за киселото мляко“, организиран от училище „Д-р Стамен Григоров“ в Женева, Швейцария** Конкурсът е обявен във връзка с навършването на 40 години от създаването на Българско училище „Д-р Стамен Григоров“ в Женева, Швейцария. Целта е да стимулира творческия потенциал на всички родолюбиви българчета, както и да съхрани паметта на доктор Стамен Григоров – български микробиолог и лекар, описал бактерията *Lactobacillus bulgaricus* (Grigoroff, 1905). Наградите бяха връчени на празника на училището на **16.06.2024 г.**
- **Семинар за българския фолклор и хоротека в Антверпен, Белгия**, организирано от **Сдружение „Извор“, Антверпен (21.09.2024)**. Лектори на семинара бяха Дария и Митко Михалкови, ръководители на танцова школа „Хоро“ – София с част от техните танцьори. В семинара взеха участие представители на фолклорните формации „На хорото в Брюксел“ - Брюксел и „Здравец“ – Гент. Изучавани бяха северняшки, шопски и родопски танци. Семинарът продължи с хоротека за всички включили се. Изпратен бе поздравителен адрес от изпълнителния директор, който да бъде представен при откриването на семинара.
- **Тържествен концерт, посветен на 22 септември – Деня на независимостта на България в Каталуня.** Асоциация „Приста. България и Каталуня заедно в Европа“ и Българско училище „Възраждане“ в с подкрепата на кметството на Йорет де Мар и Българското училище „Св. св. Кирил и Методий“ в Барселона организираха на в дните 21 и 23 септември концерт, посветен на Деня на независимостта на България. Участниците от танцов ансамбъл „Пъргавелче“ от Шумен, певческа група „Пеещи камбанки“ бяха осигурени с логистичното съдействие на ИАБЧ.

- **Международен конкурс „Моята бродирана българска риза“ – Рим, Италия.** Поредното издание на конкурса, организиран от *Асоциация „Асен и Илия Пейкови“, Рим*, събра таланти деца от Австрия, България, Великобритания, Испания, Италия, Кипър, Северна Македония и Франция, които се състезаваха в три възрастови групи и в няколко раздела – рисунка, художествен текст, мултимедия и снимки. След обявяване на резултатите най-интересните рисунки бяха представени в две изложби: в *Галерия „България“ - Рим (13.10.2024 г.)* и в *Културно-информационния център на Република България в Скопие (Северна Македония, 27.10.2024 г.)*
- В рамките на отчетния период подкрепяме **проекта „Българската следа в Прага – БУДИТЕЛИ“**, организиран от *Българска православна община в Чехия*. Проектът е подкрепен също от Чешкото училище, БУ „Петър Берон“ и Сдружение „Заедно“ и има одобрение за изпълнение от пражкото кметство. Проектът е подкрепен с материали от фонда на ИАБЧ
- **Проект „Братя Владигерови и приятели“** по повод 125 годишнина от рождението на Панчо Владигеров – съвместно със Сдружение „Асоциацията на българите по света“ и с подкрепата на община Варна. В концерта, състоял се на **1 октомври** в Градска художествена галерия – Варна участваха внуците на композитора Александър, Константин и Екатерина Владигерови, които живеят във Виена.
- **Четвъртото издание на Традиционен Български събор в гр. Мюнстер, Германия** (18-19 май). Събитието бе под патронажа на Вицепрезидента на Република България г-жа Илияна Йотова, а целта му е покажат древните корени на България с помощта на магията на българския фолклор и старите занаяти. Съборът бе посетен от 1500 посетители и участваха 285 танцьори, певци и музиканти; 17 танцови формации от Германия, Нидерландия, Австрия и България, 20 представители на автентични занаяти, собственици на дюкяни, организатори и доброволци. Всички участници в програмата получиха благодарствена грамота с герба на Република България, за което помогна Изпълнителната агенция за българите в чужбина.

2.8. Съвместни проекти с партньори в България

Традиционни инициативи

- **Конкурс „Коледа в нас“ 10 издание** — съвместна инициатива на Агенцията с *Интернет телевизия „Аз мога, аз знам“* и *Националния дворец на децата*. Това е единствената инициатива насочена към признание на труда на българския учител където и да е по света. По условие българските училища по света изпращат видеозаписи със своите коледни тържества. Участваха наши учители с коледни тържества от САЩ, Кувейт, Мароко, Молдова, Сърбия, Украйна, Испания, Италия, Германия и Румъния. Тържеството по обявяването на отличените участници в инициативата „Коледа в нас“ се проведе в НДД на **25.02.2024 г.** От името на ИАБЧ връчен почетен плакет на ИТВ „Аз мога, аз знам“ по случай 10 годишнината на инициативата. Бяха връчени Грамоти на ИАБЧ за принос и отлично представяне в Десетото юбилейно издание на „Коледа в нас“ много голяма част от тях. Наградата на зрителите на интернет телевизията „АЗ МОГА, АЗ ЗНАМ“ се присъди на БНУ „Букваран“ Великобритания.
- **Международен фестивал "Арлекин" в Рим (9-10.03.2024) – второ издание.** Фестивалът, роден в България, събра за втори път италиански и български таланти в Рим, които се състезаваха в изкуството на пеене и киното. Събитието се проведе в Посолството на Република България, а съорганизатор българското училище „Асен и Илия Пейкови“ в Рим. Фестивалът се подкрепя от агенцията за българите в чужбина от самото му създаване и от първото му провеждане и извеждане извън пределите на България в столицата на Италия, Рим. Това е забележителен културен форум, който обединява младите българи с афинитет към филмовото изкуство, музиката, и различни други аспекти да творят и учат заедно.

- **Национален фестивал на детската книга, Сливен — 26 издание (8–10.05.2024 г.)**, инициатива на Регионална библиотека „Сава Доброплодни“ с партньорство с Министерство на културата и ИАБЧ. В програмата на фестивала взеха участие различни писатели от българските общности в чужбина като Весела Фламбурари, Никола Райков, Елизабета Георгиев и други. Важен момент в програмата на 26-то издание на фестивала бе реализираната кръгла маса с международно участие тази година на тема: „Литературният герой на съвременната детска и юношеска литература – трансформации и послания“. Бяха представени доклади и на участници от българските общности в чужбина от Република Сърбия и Гърция. Проведоха се срещи с представителите ни от общностите Гърция, Сърбия, Унгария и с директора на РБ и със зам. министъра на културата.

- **За втора поредна година проведохме Лятна школа за учители от българските общности в Сърбия, Молдова и Украйна“ (24-29 юни 2024)** на територията на гр. Варна като съвместна инициатива с **Кирило-Методиевския научен център при БАН**. В рамките на 10 дни български учители от изброените държави имаха възможност не само да чуят изключителни наши лектори, но и да се запознаят с някои от забележителностите на България, както и да обменят опит помежду си.

- **Арт студио за музикален и танцов фолклор „Бесарабска плетеница“**, организирано по идея на наши сънародници от Молдова с подкрепата на ДМЦ „Хелиос“ и Агенцията. В рамките на проекта се събират детски танцови фолклорни състави и в рамките на една седмица слушат лекции, обменят опит, научават нови неща, които в края на лагера представят пред жури. Това бе второто издание на Арт студиото, което тази година се проведе в две части: **от 15 до 22 юни и от 1 до 7 юли**. И за двете групи агенцията организира на едnodневна екскурзия до Слънчев бряг с включен обяд и транспорт за всички деца и ръководители, а в края на сесиите награди всички участници и преподаватели с грамоти. Също така в рамките на инициативата връчихме Златна значка на ИАБЧ за Живко Димитров.

- **Международен младежки фестивал „Музите“ (Созопол, 5-15.07.2024)**. Фестивалът се осъществява с подкрепата на община Созопол и Изпълнителната агенция за българите в чужбина и е под патронажа на вицепрезидента на Република България г-жа Илияна Йотова. Изпълнителната агенция за българите в чужбина подкрепя фестивала от 16 години, като през всички тези години на ефективно партньорство успяваме на осъществим подкрепа и участие на различни танцови ансамбли, певци, културтрегери, театрали от българските общности в света. През тази година Изпълнителната агенция за българите в чужбина участва с няколко инициативи в рамките на фестивала, като са привлечени за участие български обичани творци от различни сфери на от Франция, Молдова, Германия, Италия. Финансово поехме участието на фестивала на две танцови групи от Молдова.

- **XXVII издание на Международния фестивал на любителските комедийни театри, пантомима и сатира „Велко Кънев“-Тополовград (23-29.09.2024 г.)**, организиран от **Община Тополовград и читалище „Св. Св. Кирил и Методий-1894“**. ИАБЧ традиционно осигурява участието във фестивала на самодейни театри от българските общности в чужбина. В тазгодишното издание на фестивала участваха 4 самодейни състава – от гр.Тараклия /Молдова/, Цариброд /Сърбия/, Перуджа /Италия/ и Болград /Украйна/ общо около 70 души. Царибродският театър „Христо Ботев“ спечели първа награда в това издание на фестивала.

Нови инициативи:

- По предложение на ръководството на Югозападния университет „Неофит Рилски“ ИАБЧ организира тридневния опознавателен семинар на тема **„ЮЗУ „Неофит Рилски“ – интелектуална ковачница на българския югозапад“**, за участие в който покани над 50

директори и преподаватели в гимназии в населени с българи места в Украйна и Молдова и ръководители на български неделни училища в тези страни. (април 2024)

- **Конкурс "Българите кои сме ние" (31 май – 2 юни 2024)** на Фестивала за детско и младежко медийно изкуство "Арлекин" - партньор на ИАБЧ; Благодарение на съдействието на агенцията в конкурса бяха предоставени и участваха много филми на млади хора с афинитет към киноизкуството от българските общности по света. Успешно привлякохме участници от Молдова, Италия, Франция, Германия, Великобритания, САЩ и др. Петнадесет филмови творби бяха и няколко презентации участваха в кино конкурса като призовите места отидоха в основно сред българчетата от чужбина.

- **Първо издание на проекта „Творческа работилница „Балкански слънца“** – съвместна инициатива на ИАБЧ и Сдружение „Духовно огледало“ (Скопие, Български културно-информационен център, април). Участваха над 40 деца от София, Севлиево и Скопие. Проектът стартира през 2024 г. от Северна Македония, като творчески работилници да се проведат и в останалите страни от Западни Балкани, където българчета от тези страни да творят заедно, рисувайки слънца. Финалното събитие, в което ще участват по десет деца от всяка балканска държава ще включва участие в празник на творчеството, под надслов „Децата на Балканите творят“.

- ИАБЧ се включи като съорганизатор на **Международния конкурс за рисунка "Светлина в душата"**, обявен от **Окръжен съд - Русе (април 2024)**. Целта на конкурса е „деца да помогнат на деца“, на които им се налага да влизат в съдебната палата, като направят средата по-приветлива и предразполагаща. Конкурсът събра рисунки на деца от цяла България и българските общности в чужбина – Австрия, САЩ, Украйна, Франция и Чехия. Награждаването на класираните участници се извърши на тържествена церемония на **25.04.2024 г.** в централното фоайе на Съдебната палата в гр. Русе.

- **Проект „Език свещен на моите деди“ на НДФ 13 Века България** – конкурс за финансиране на проекти в сферата на популяризирането на българския език. Информационна подкрепа и участие в разглеждането и оценяването на проектите (**06.06.2024**). В рамките на проекта бяха финансирани проекти на 5 български неделни училища в чужбина.

- **Майсторски клас за джаз изпълнители Вики Алмазиду (17.06-01.07.2024 г.)**. ИАБЧ популяризира конкурса сред българските общности в чужбина и предложи за участие в Мастер класа Арина Мокан на 15 г. от Молдова, която избрахме чрез вътрешен подбор. ИАБЧ осигури пребиваването на непълнолетната Арина Мокан и родителите ѝ София за време на 2 седмичният майсторски клас плюс такса участие. В края на майсторския клас се проведе концерт в Сградата на БНР на 01.07, на който всички участници имаха възможност да изпълнят на живо наученото.

- Като следствие от проведения в Югозападния университет „Неофит Рилски“ тридневен опознавателен семинар „ЮЗУ „Неофит Рилски“ – интелектуална ковачница на българския югозапад“ съвместено с ЮЗУ „Неофит Рилски“ организирахме **две едноседмични лагер-школи** на базата на Югозападния университет за ученици от ученици от **Украйна (8-12.07.2024)** и от **Молдова (15-19.07.2024)**.

- ИАБЧ подкрепи Петото издание на **Националните еко-номинации „Най-големият малък приятел на природата и животните“ организиран от фондация „АФА-България“** с финансова подкрепа за да се включат и българските деца, живеещи извън пределите на Родината ни, а именно в Босилеград и Цариброд. Създадените в рамките на проекта рисунки на деца от Западните покрайнини бяха част от изложбата „Децата на България за бъдещето на планетата“, открита в Народното събрание в София на **10 юли 2024 г.** В изложбата бяха включени повече от 100 рисунки на деца от детски градини и основни училища в цяла България, като за първи път се представят и творби на деца от Босилеград и Цариброд

- **Банско джаз Фестивал 2024 – 27 издание (3-10.08.2024).** За пръв път тази година Агенцията за българите в чужбина бе партньор на Асоциация „Фестивалите в България“ за 27-мото издание на Банско джаз Фестивал – 2024. През тази година във фестивала участваха 135 музикални изпълнители от 18 държави, сред които нашите сънародници Асен Дойкин (САЩ), Владимир Кърпаров (Германия), Ивайло Ковачев (Швейцария), Борис Динев (Люксембург) и Вики Алмазиду (Гърция). За представително участие в събитието, като посланици на българската култура по света, сънародниците ни от чужбина получиха почетни плакети от Агенцията. По време на посещението в Банско изпълнителният директор на агенцията проведе среща с кмета на Община Банско г-н Стойчо Баненски, с когото обсъдихме възможности за съвместни проекти.

Към агенцията се обръщат с молба за информационно подпомагане различни български организации, които искат да приобщат към организирания от тях инициативи и наши сънародници от чужбина. Така през изминалата година ИАБЧ подкрепи Международен конкурс за авторска приказка на тема: "Имаш само това, което си дал", организиран от Творческа къща Щъркелите, Екоарт конкурс за рисунка „Приказният свят на природата – 2024“, организиран от Сдружение „Дунавско сияние“, конкурса за рисунка „Захарий Зограф“ и др.

Във всички проекти ИАБЧ участва като оповестява събитията в своите средства за информация, привлича за участие в тях наши сънародници от различни страни, осигурява награден фонд, а в отделни случаи и финансира престоя в България на участници от българските общности от чужбина.

2.9. Подпомагане на културни и образователни инициативи

Изпълнителна агенция за българите в чужбина традиционно осигурява на българските организации по света литература, учебни помагала и материали за културни и образователни инициативи като също така подпомага дейността на ЗП. Въпреки наличието на няколко програми на МОН, финансирани с милиони, сънародниците продължават да се обръщат към нас и Изпълнителна агенция за българите в чужбина традиционно осигурява на българските организации по света литература, учебни помагала и материали за културни и образователни инициативи. Подпомагаме също така и нашите посолства в чужбина. В рамките на отчетния период сме предоставили различни видове материали:

- **Предоставяне на книги, помощни материали, значки, флагчета, карти, дискове и др. от фонда на ИАБЧ** на Академично дружество "Кирил и Методий" (Карлсруе, Германия), Ансамбъл за български народни танци "Златна Тракия" (Торонто, Канада), Асоциация „Български език – език европейски“ и Българско училище „Кирил и Методий“ (Париж, Франция), Асоциация „Извор“ (Антверпен, Белгия), Асоциация „Св. София от Леванте“ (Испания), Българо-Аржентинска фондация (Буенос Айрес, Аржентина), Българо-Швейцарската асоциация "Канатица" Вьове (Швейцария), Българска православна общност в Чешката република (Прага, Чехия), Българската общност в Берисо, (Аржентина), Българската общност и посолството на Р България в Букурещ (Румъния), Български културно-образователен център „Медия“ (Украйна), Българските организации в Кишинев, Паркани и Тараклия – Молдова, Българските организации в Малага и в Марбея (Испания), Българско културно и образователно дружество "Свети Иван Рилски" (Кеймбридж, Великобритания), Българско неделно училище "Аз Буки Веди" (Кьолн, Германия), Българско неделно училище "Св. Иван Рилски" (Кавала, Гърция), Българско неделно училище "Игнат Канев" (Брамптън, Канада), Българско неделно училище "Васил Левски" (Париж, Франция), Българско неделно училище „Найден Геров“ (Челмсфорд, Есекс, Великобритания), Българско неделно училище „Паисий

Хилендарски“ (Лимасол, Кипър), Българско неделно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ (Атина Гърция), Българско неделно училище в Перужа (Италия), Българско училище "Васил Левски" (Ипсуич, Великобритания), Българско училище "Пејо Яворов" (Милано, Италия), Българско училище "Народни Будители" (Паралимни, Кипър), Българско училище „Васил Левски“ (Ипсуич, Великобритания), Българско училище „Д-р Стамен Григоров“ (Женева, Швейцария), Българско училище „Райна Княгиня“ (Бургос, Испания), Българското училище „Аз Буки“ (Рим и Колеферо, Италия), Българското училище „Родина“ (Малага, Испания), Българското училище в Амстердам (Нидерландия), Българското училище в Сиатъл (САЩ), Българското-канадско дружество в Торонто (Канада), Второ българско неделно училище "Св. Иван Рилски" (Комотини, Гърция), Генерално консулство на Р България във Валенсия, Испания, Неделно училище „Иван Вазов“ (Копенхаген, Дания), Първа българска гимназия в Париж (Франция), Първо българско училище в Стокхолм (Швеция), Теоретичен лицей "Паисий Хилендарски" (с.Кортен, Молдова), Трето българско неделно училище "Св. Иван Рилски" (Драма, Гърция), Училище "Азбука" (Дъблин, Ирландия), Училище „Христо Ботев“ (Страсбург, Франция), Училищните библиотеки на българските училища в Торент и Алзира (Испания), Фолклорните формации "Еделвайс" (Торент Алзира, Испания), Фолклорните формации „Еделвайс“ (Алзира) и „Шарена Черга“ (Торент, Испания), Четири български училища, намиращи се в консулския окръг на ГК-Торонто (Канада).

- **Закупени и предоставени български национални носии** на: БНУ „Св. Иван Рилски“ – Кеймбридж, Великобритания, по случай 10-годишнината на училището (20 комплекта детски); Фолклорните формации "Еделвайс" – Торент Алзира, Испания (6 комплекта, възрастни), Фолклорна формация „Тангра“ – Берисо, Аржентина (2 комплекта, мъжка и женска).

- **Закупени и предоставени мартеници** – Посолството в Букурещ, Българско студентско общество в Warwick University, Уорик, Великобритания; Българско неделно училище "Христо Ботев" – Тирана, Албания; Посолството в Тел Авив; Българските организации в Одеса, Украйна.

- **Подаръчни пакети** за участници в различни инициативи на като Олимпиада за Апостола на свободата (Чикаго, САЩ), Биеналето "Български следи по света с палитра, камера и слово" (Рим, Италия), Първо издание на проекта "ЗАЕДНО", организирано от Сдружение "АРТ ПРЕМИЕРА" (Атина, Гърция), Фестивал "Български дни в Малага" (Малага, Испания), Фестивал "С аромат на роза" (Атина, Гърция), VIII Международен конкурс по четене на български език от първи и втори клас в чужбина "Аз Буки Веди" (Кобленц, Германия), Втория фестивал на българската литература в Хамбург (Германия), Арт студио за музикален и танцов фолклор "Бесарабска плетеница" 2024, Инициативата на ИАБЧ "Забавно лято" в Алфатар и Тополовград, Семинар на Югозападния университет в Благоевград; представителите от българските общности в чужбина, участващи в различните категории на изкуствата при провеждането на ММФИ Музите 2024; Участниците в Лятна школа по български език за учители от Албания и Сърбия; Фестивала на българите по света „Аз съм българче“, Фестивала „Камък и вода“ и др.

2.10. Отличаването с почетни знаци и отличия на Агенцията на сънародници и организации в чужбина също е важна част от дейността на институцията, тъй като по този начин засвидетелстваме на нашите сънародници, че дейността им по запазване на българската

идентичност и култура е оценена в България, което, на свой ред е стимул за по-нататъшните им усилия. За отчетния период са дадени 74 отличия, от които:

- **Годишна награда „Българка на годината – Свети Злата Мъгленска“** (авторска статуетка и ръчно изработена икона на Света Злата Мъгленска) – **Радостина Недялкова, Милано, Италия**

- **Златна значка на ИАБЧ (4):**
 - ✓ **Иван Ненов**, журналистът, писател и публицист от гр. Одеса Украйна – за приноса му към българската култура и литература в Украйна и укрепване на българо-украинските връзки и по случай 80-годишния му юбилей.
 - ✓ **Димитър Терзи**, дългогодишен директор на Общоукраинския център за българска култура Одеса Украйна – за принос за възраждането на българското движение в Украйна и по случай 80-годишния му юбилей
 - ✓ **Сирма Зидаро-Коунова**, дългогодишен председател на Българското културно-просветно дружество в гр. Острава, Чехия, за изключителен принос за поддържането и съхраняването на българския дух и култура сред сънародниците ни в Чехия и по случай 80-годишния ѝ юбилей
 - ✓ **Тошо Дончев**, основател и дългогодишен главен редактор на българо-унгарското списание за култура и обществен живот „Хемус“ за заслуги за популяризирането на българската култура в Унгария и по случай 80-годишния му юбилей

- **Сребърна позлатена значка на ИАБЧ (4)**
 - ✓ **Димчо Ангелов**, Председател на Вроцлавската Асоциация „Приятели на България“ – Вроцлав, Полша
 - ✓ **Росен Димитров**, Президент на Българско неделно училище „Св.св.Кирил и Методий“ – Бостън, САЩ
 - ✓ **Живко Димитров** за изключителен принос в преподавателската дейност сред българската общност в Молдова по случай 60-тия му рожден ден;
 - ✓ **Маргарита Маринова**, дългогодишен директор на Българското училище в Москва, Русия за изключителен принос в преподавателската дейност по случай 40-годишнина на училището;

- **Почетен плакет на ИАБЧ (9)**
 - ✓ **Българско неделно училище-хор „Св. Св. Кирил и Методий“**, Бостън САЩ – във връзка с 25-годишнината от създаването му.
 - ✓ **Българско неделно училище-хор „Гергана“**, Ню Йорк, САЩ – във връзка с 20-годишнината от създаването му.
 - ✓ **Димитър Минков**, Торонто, Канада – за популяризиране на българското танцово изкуство в чужбина и по случай 60-годишния му юбилей.
 - ✓ **Теоретични колеж „Паисий Хилендарски“ в с.Кортен**, Молдова – по случай 55-годишнината.
 - ✓ **Българско неделно училище-хор „Св. Св. Кирил и Методий“**, Бостън САЩ – във връзка с 25-годишнината от създаването му.
 - ✓ **Българско неделно училище-хор „Гергана“**, Ню Йорк, САЩ – във връзка с 20-годишнината от създаването му.

- ✓ **БЦО "Св Богородица" и детско-юношеска група към нея - гр. Малмьо** за изключителен принос за съхранение на българския език и духовност в Швеция и по случай навършване на 40 години от създаването.
 - ✓ **Българско неделно училище „Азбука“ в Дъблин, Ирландия** във връзка с 55-годишнината от създаването му.
 - ✓ **Народно читалище „Св. Св. Кирил и Методий – 1894“, гр. Тополовград, България** – по случай 130-годишнината от създаването му.
- **Почетен медал „Паисий Хилендарски“ (6)**
 - ✓ **Теоретични колеж „Паисий Хилендарски“ в с.Кортен, Молдова** – по случай 55-годишнината.
 - ✓ **Кирилка Демирева** – преподавател по български език и литература в Молдова по случай 75 годишнината ѝ.
 - ✓ **Владимир Калоянов от Украйна**, за принос в съхраняването на българския език по случай 70 годишнината му
 - ✓ **Диана Копринкова-Богоева, Австралия** - журналист, кореспондент на БГ секция на Би Би Си – Австралия, продуцент и водещ –
 - ✓ **Даниела Иванова-Найберг, САЩ** – художествен директор за култура и наследство
 - ✓ **Иван Боримечков, Молдова** – основател на театър "Смешен петък", гр. Тараклия 50 години театъра
- **Почетен медал „Иван Вазов“**
 - ✓ **Михаил Делчев, Стокхолм, Швеция** – Диригент на хор „Перуника“ –;
 - ✓ **Лора Чекоратова, Ню Йорк, САЩ** – съосновател и съпредседател на борда на концертния цикъл „Български концертни вечери в Ню Йорк“, Ню Йорк, САЩ.
 - ✓ **Надя Желязкова, Чикаго, САЩ** - Директор на Културен център „Магура“.
 - ✓ **Силвия Михалева, Бостън, САЩ** – Директор на Българско неделно училище „Св.св.Кирил и Методий“ –.
 - ✓ **Елка Маринова, Женева, Швейцария** - Директор на Българско неделно училище „Стамен Григоров“ -
 - ✓ **Лора Рашкова, Женева, Швейцария** – Заслужил учител и дългогодишен директор на Българско неделно училище „Стамен Григоров“ -
 - ✓ Българско неделно училище "Игнат Канев", Канада, Онтарио -
- **Представителни плакети**
 - ✓ **Арина Мокан** – Молдова – участничка в Мастър класа за джаз изпълнители на Вики Алмазиду
 - ✓ Участници в **Банско джаз фестивал-2024**: Асен Дойкин – САЩ, Владимир Кърпаров – Германия, Ивайло Ковачев – Швейцария, Борис Динев – Люксембург, Вики Алмазиду – Гърция (3 – 10 август 2024г.);
 - ✓ **Константин, Александър и Екатерина Владигерови (Виена, Австрия)** за участие в **проекта „Братя Владигерови и приятели“**, посветен на 125-годишнината от рождението на големия български композитор Панчо Владигеров
 - ✓ Номинирани за годишната награда на ИАБЧ **„Българка на годината „Света Злата Мъгленска“ 2023**, удостоени със специални отличия: Здравка Владова-Момчева (Лондон, Великобритания), Нели Хаджийска (Ню Йорк, САЩ), Габриела

- Хаджикостова (Будапеща, Унгария), Цветана Паскалева (Ереван, Армения) и Невенка Костадинова (Босилеград, Сърбия).
- ✓ **Национален Дворец на Децата**, дългогодишен партньор на агенцията – по случай 75-годишнината от създаването му
 - ✓ **Списание „Арти“** (партньор на агенцията) – по случай 20-годишнината от създаването му.

Направление 2.

Установяване на българския произход на чужди граждани, за целите на изпълнение на държавната политика в сферата на образованието, установяването в България, придобиването на българско гражданство и осигуряване достъп до пазара на труда.

Това е втората съществена част от дейността на агенцията. Освен това, дейността по удостоверяване на българския произход се осъществява единствено от ИАБЧ от нея пряко зависи изпълнението на ангажиментите по различни политики за българите в чужбина на МОН, МВР, МТСП и МП.

- Общо приети заявления за 2024г. – 1389 бр.
- От тях приети за виза „Д“, която е необходима за последващо кандидатстване за статута постоянно пребиваване в България - 198 бр. Внимание заслужава фактът, че най-много заявления за УБП за виза Д са постъпили от граждани на Руската Федерация – 122. От Украйна, въпреки очакванията, заявленията са само 22. По 13 и 14 заявления са, съответно, от наши сънародници от Сърбия и РС Македония. По 4 и 5, съответно, от Израел и Молдова и по 1 заявление от Армения, Беларус, Великобритания, Грузия и Канада.
- Издадените удостоверения за български произход са общо 14853 бр. Тук разпределението по държави може да се приеме, че отговаря на очакванията: най-много удостоверение са издадени на граждани на Украйна – 636. Това на първо място са студенти по ПМС 103, получили УБП за придобиване на статута на продължително пребиваване, наши сънародници, подали документи за постоянно пребиваване по линия на улеснения достъп до пазара на труда. Както и такива, избрали България за местоживеене след началото на пълномащабната на война на Русия срещу Украйна. Приблизително по същия начин стоят нещата и с гражданите на Сърбия от български произход, на които през 2024 г. са издадени 343 удостоверения за български произход. От издадените 112 УБП на граждани на РС Македония, 62 – на българи от Молдова, 37 – на Албания и 32 – на граждани на Косово преобладаващо са удостоверения за продължително пребиваване на студенти по ПМС 103. По-скоро като инцидентни могат да бъдат квалифицирани заявленията за УБП, постъпили от граждани на Азербайджан, Великобритания, Грузия, Казахстан, Канада, Куба, САЩ – по 1 заявление. Интерес предизвиква желанието за постоянно пребиваване в България на 8 граждани на Беларус от български произход, 8 – на Израел и 6 – на Босна и Херцеговина, макар бройките са все още много малки, за да се търси някаква тенденция. Не са изненада и 4 издадени удостоверения и на сънародници от Турция. От друга страна, бих искала акцентирам вниманието, че 16, 5% от издадените заявления са за граждани на Руската Федерация - 229. И това е тенденция, която констатирам вече трета поредна година.

³ Броят на издадените УБП е по-голям от броя на приетите в рамките на годината за сметка на преписки, останали необработени през 2023, изпращани на допълнителна проверка или чакащи допълнителни документи

- От общия брой издадени удостоверения, тези за виза „Д“ са 175, от които 21 за граждани на Украйна, по 13 – за граждани на Сърбия и РС Македония, 12 – Албания, 6 – Молдова, по 1 0 за заявителите от Армения, Беларус, Великобритания, Грузия и Канада. И тук най-много УБП са издадени на граждани на Руската Федерация, доказали българският си произход- 99. Но при тях са и най-много отказите – 7, а 16 преписки все още очакват произнасяне, тъй като документите са изпратени на допълнителна проверка.

- В този контекст би било интересно да обобщим и в кои консулски служби най-много кандидатстват сънародниците ни за виза „Д“. За 2024 г. Най-много наши сънародници са подали документи за получаване на виза Д в консулските служби в Москва (88) и Санкт Петербург (21), Русия. По 14 УБП сме изпратили в консулските служби Ниш, Сърбия – 14, Скопие (РС Македония) – 14 и Тирана (Албания) – 14. 7 – в Кишинев (Молдова), по 4 УБП в консулствата Киев (Украйна) и Тел Авив (Израел), по 3 – Белград (Сърбия), Истанбул (Турция), Никозия (Кипър), Тбилиси (Грузия), по 2 – Букурещ (Румъния), Варшава (Полша), Минск (Беларус) и Подгорица (Черна гора). И по 1 УБП сме изпратили в консулските служби в Абу Даби (ОАЕ), Анкара (Турция), Астана (Казахстан), Атина (Гърция), Битоля (Македония), Ереван (Армения), Лондон, (Великобритания), Лос Анджелис (САЩ), Одеса (Украйна), Отава (Канада), Париж (Франция) и Солун, Гърция.

Представители на ИАБЧ участваха в първото заседание на Междуведомствената работна група по Заповед Р-137/27.07.2024 , на което заседание бе взето решение да се разшири задачата на Работната група като най-напред бъдат приети дефиниции и критерии за определяне на българския произход⁴.

Райна Манджукова

Изпълнителен директор

⁴ Новата междуведомствена работна група бе създадена със заповед Р-194/15.10.2024 г., но още не се е събираща на заседания

